

לך והארכת ימים: ^א ם שלישי ^א כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך בייפל הנפל ממנו: ^ט לא תזרע ברמך בלאים פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הפרם: ^ס לא תחרש בשור ובבחמור יחדו: ^{יא} לא תלבש

לך ותוריק ימין: ^ה ארי תבני ביתא חדתא ותעבד תיקא לאגרה וקא תשוי חובת דין דקטול בביתה ארי יפל דנפל מנה: ^ט לא תזרע ברמך ערובין דיקמא תסתאב דמעט זרעא די תזרע ועקרת ברמא: ^י לא תרדי בתורא ובחמרא בחדא: ^{יא} לא תלבש שעמנוא עמר וכתן

רש"י

לקט בהיר

מלוא קלה שאין זה חסרון כיס^א אמרה תורה למען ייעב לך והארכת ימים קל וחומר למתן שכרן של מלות חמורות (ספרי - חולין קמ"ג): (ח) כי תבנה בית חדש. אם קיימת מלות שלוח הקן סופך לזנות בית חדש^י ותקיים מלות מעקה שמלוא גוררת מלוא (אבות ד' ב') ותגיע לכרס ושדה ולצגדים נאים, לכך נסמכו פרשיות הללו (תנח"י): מעקה. גדר סביב (לגג), ואונקלוס תרגם תיקא, כגון *תיק"ט שמשמר מה שבחוכו: בי יפל הנפל. ראוי זה ליפול^י ואף על פי כן לא תחגלגל מיתחו על ידך, שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב^י (ספרי - שנה ל"ב): (ט) בלאים. חטה ושעורה^י וחרצן במפולת יד (ברכות כ"ג): פן תקדש. כתרומתו חסכתא, כל דבר הנחשב על *האדם ציון לשבח כגון הקדש ציון לגנאי כגון חיסור *נופל צו לשון קדש, כמו (ישעי"ה ס"ה ה) אל חגש * צי כי קדשתוך^י: (המלאה. זה מילוי ותוספת^י שהזרע מוסיף): (ו) לא תחרש בשור ובחמור. הוא הדיון לכל שני מינים שבולס^י (ב"ק

ב"ב): (יג) אל תפסד מה ששלח את האם, וכן הפסד הזמן לא נחשב, כי מניעת הרווח לא נקרא חסרון כיס (מ"ל): (יד) מביא דרוש סמיכות זה משום לשון הכתוב שאמר כי תבנה בית חדש וכי הישן אין לריך מעקה וכי דוקא בונה, ואם קנה או ירש פטור, היל"ל תעשה מעקה לגג ביתך (מ"ל), ויש מפרשים שאין לריך לחפש טעמים, כי אפילו מאן דלא דרש סמוכים במשנה תורה דרש, כי סברא קרובה היא לומר טעם מרע"ה לתזור ולשנות מלות אלו דוקא כדי לסמכן באופן זה (במ"ח): (טו) אין רעונו לומר שחיבת מעקה נגזר מחיבת תיק, כי זה רחוק, אלא מביא ראיה מאונקלוס על הענין שמעקה היא דבר המשמר מה שבחוכו, ואמר שתיקא בארמי כמו תיק בעברי, אלא מעקה אין לו דמיון במקרא (רשב"ם - ראב"ע), ויש אומרים שהוא מלשון עקה שהוא מכשול מסגר ומלודה, כמו (תה" ס"ו י"א) שמת מועקה במתנינו - ומעקה לאו דוקא ה"ה כל מין מויק כגון כלב רע וקולס רעוה (חזק): (טז) זה יהיה פי' חיבת הנופל המיותר, גם התחיל בלשון עמיד יפול וקיים בלשון הווה הנופל, שראוי הוא ליפול גם עתה קודם מעשיך, אלא שעמיד הוא ליפול על ידך, ואעפ"כ עונש ופגם הוא לך שנכשל בר נש על ידך:

שינוי נוסחאות: כעין. י. מן. י. דבר אסור. י. תע.

(יז) אין זה אומר שזה עונשו על שלא עשה מעקה, הוא עבר על מלות עשה ולא תעשה הגם שלא נעשה שום מכשול (ודלא כש"ח) ויקבל עונשו, אלא מאחר שלא עשה מעקה והניח מכשול נעשה רשע וחייב ואין ראוי עוד שילווהו מן השמים מתקלה ומכשול: (יח) זה פי' חיבת כלאים, שפירושו עירוב צ' דברים ולא דוקא חטה ושעורה אלא דוגמא נקט, וחרצן פירושו זרע הענבים שממנו צומח הגפן, ואם היה הכתוב אומר לא תזרע, בצרמך" כלאים היינו אומרים פירושו שהכרם כבר מגודל זרע צו ב' מינים, או יאמר כרמך לא תזרע כלאים כמו שאמר (ויק' י"ט י"ט) שדך לא תזרע כלאים, ומדאמר לא תזרע כרמך הרי עתה זרע גם את הכרם ביחד עם הב' מינים, וזה פי' במפולת יד שמערב ג' מינים ביחד ומפיל אותם מידו באדמה, וזה עובר בשני לאוין, לאו זה, ולא דשדך לא תזרע כלאים כדאיתא בספרי, עוד יש חילוק, שכלאי כרם אסור אף בהנאה: (יט) הרשעים אומרים ללדיק אל תגע בי כי אני אסרמך וטמאתך, כלומר אני הלדיק ואתה הפסול והטמא לזה אל תגע בי: (כ) פי' מן החטה שבאדמה צומח קש ובראשו שבולת המלאה מחטים, כלומר יאסרו החטים והשעורים שיצמחו, וכן תבואת ענבים שיגדלו בכרם: (כא) דלמדין שור שור

מחבר בחדא
לך על ארפ
תכסי בה:

מ"ד, וכוף כ
בהולכת שום
לשון עירוב, וזו
עווי ונחכ"ט:
הכלאים (ספר
שינוי נוסחאות: דרש
מ"ל): (כג)
עלמו היל"ל תט
שאסרתי לך שענו

יג. כי יקח
אדם
התורה כאומו
על המחיה, וזו
זאת התורה
עליהם אורה
ושנאה פירוש
כמשפט, וכשז
נעורים משיב
לריך למחיה,
לימודה הגם
פרנסה עובד
שרחוקה ואי
מלאים כל נ
דברים, והוא
הזאת לקחתי
שאומר ואקרו
לשון חזק כי
אחרים למנו
שכח הנקרא

הנקראת אמו
שקר דובר, והא

והנה יתברך אומר לנו פתחו לי פתח כחודה של מחט ואני אפתח כו"כ
 כמ"ש שובו אלי ואשובה אליכם (מלאכי ג, ז).
 והנה ענין התשובה הוא ע"ד והשיב את הגזילה (ויקרא ה, כג) כי ע"י החטאים מורידים נילוות קדושות בתוך הקליפות, וע"י התשובה מחזירים אותם למקומם. ואע"פ שלפ"ו למה יתן יתברך שכר לצעלי תשובה עד שיהיו גדולים מזדיקים גמורים, וזדונות יחשצו להם כוכיות, כיון שהאדם לא עשה כלום טובה בזה רק החזיר מה שגזל ופרע חובותיו, עכ"ז יתברך חשבו אללו כאלו עשה אדם דבר חדש, כמ"ש ולך ה' החקד כי אמת תשלם לאיש כמעשהו (מחלים טג, יג) כאלו עשה דבר חדש.

→ **זכי תבנה בית חדש ועשית מעקה** →
 לגגיר וגו'. על פי מה שפירשתי¹ וזנה אותה בקרוב צימינו בנין עולם, שזונה ירושלים ה' (מחלים קמו, ט) וזמה זונה אותה צימינו, ע"י הימים שלנו שכל יום כשאדם עובד אותו יתברך, הכל לפי מעשיו זונה את ירושלים וציהמ"ק, יש זונה ציוס אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לצניח אחת, כן זונה האדם מישראל שעובד ד' בכל יום, עד שיהיה זונה בשלימות צ"צ"ה. וכן שמעתי מהרב הקדוש מו"ה אלימלך זצ"ל שכשעשה עליית נשמה ראה שנושאים את כלי הציהמ"ק, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות. ופעם אחת אמר שנפלה בית טומאה אחד בצורה גדולה מאוד, ובכל יום עולים אלפי אלפים צעלי מלאכות זנאים לצנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מו"ה יעקב יצחק מלאנצהוט² מתפלל מפילת י"ח מתפילת מנחה מפיל כל מה שצוים³. והבנתי דבריו הקדושים שמפיל זה ע"י שעל ידי מפילתו זונה חומות ירושלים וציהמ"ק,

חומר בקודש

כד. שהש"ר ה, ג. כה. עיין תיקו"ז נט, ב: ותיבתא מאי ניהו, והשיב את הגולה אשר גזל, דיחזיר שכינתא לאתרה, או את העשק אשר עשק דא קודשא בריך הוא דאתפרש מינה. כו. אבודרהם סדר תפלת ראש השנה. פרי עץ חיים שער ראש השנה פ"א. ב"ח לטור או"ח סתקפ"א. כז. לעיל פרשת ויצא ד"ה ויצא: כי בונה ירושלים ה' לשון הוזה, שבונה השי"ת תמיד את ירושלים על ידי מעשים טובים שאנו עושים, על דרך שפירשתי ובנה אותה בקרוב בימינו, שעל ידי ימינו חבנה את ירושלים בכל יום, על ידי מעשינו שבאותו יום נבנה קצת וביים אחר קצת עד שתכונה במהרה בימינו בנין עולם על ידי מעשינו בגלות. כח. ראה באר מים חיים וארא ד"ה וזה רמזו חז"ל באומרם כל דור שאינו נבנה בית המקדש בימיו וכו'. כט. ה"ה החוזה מלובלין. 5. עיין בחקל יצחק מה שכתב על דברי רבינו הרבא בליקוטי בית קודש.

חומר נפתח צדי גורוויץ צ"ח מהאופ"י
 ברובא - מנון הצור מן - אגודת

3

ולפי ערך שזונה חומות ירושלים לפי ערך זה מפיל צהצית הזה של טומאה, כי כשה קם זה נופל^א.

← וז"ש כי תזנה בית חדש כנ"ל, שהאדם זונה הציהמ"ק שיחדש לעתיד לבוא במהרה ציימו, וזוהי לנו התוה"ק שכשאתה עוסק בצנין הקדוש ועשית מעקה לגגך, לגג ועליה שלך, [כשמעלה] צחכמה ושכליות לעולמות עליונים לצנות הצנין הקדוש, תראה שפעשה מעקה וגדר סביב צעודתך וזה שלא יתראה עצודתך, ותסתיר מעשך ולכן, רק עצודתך יהיה צפנימיות לכן והנענע לכת עם חלקיך^ב. ואמר כי יפול הנופל ממנו, פירוש מי שאינו דבוק צעודתו יתצרך כראוי, יפול עי"ז שתראה צדקתך לצריות. וזה צחמה צחינות יש, כשיראה אותך פעם כשאינך צחינה העליונה המדריגה המעולה, ועי"ז יאמר עליך שכל עצודתך צחינה העליונה הוא שקר ופניות, ויש שיתלוצץ עליך על הנהגת דרכי טוֹבן ומסידותיך, ויש שיחלוק עליך מחמת שלא יצין מדריגותיך יאמר שאי אפשר בלי פניות וכדומה, ויש כשיראה אותך צמעשך בגלוי ויחזיק אותך

יותר ממדריגותיך בכל אלו הצחינות, וכיוצא יהיה כי יפול הנופל, ולכן לא תראה מעשך בצנין ציהמ"ק כנ"ל, רק תעשה מעקה כנ"ל.

ובצינו שאמרו רז"ל^ג שלעתיד יהיה יורד משמים ציהמ"ק צנין צנוי בשלימות, ולהצין למה זה יהיה יורד צנוי, ולא ישלח יתצרך מלאכים לעוה"ז לצנות כאן. רק הדבר שכביכול יתצרך זונה ירושלים צחינה הזאת צהסתר מאד משום מלאך ושרף, רק עין לא ראתה חלקים וזאתך (ישעיה סד, ג), ודבר זה אי אפשר לחמרו רק שמצינו צחכוב זונה ירושלים ה', נוכל לשער שכביכול הוא זונה צהסתר מאד מאד, כנ"ל עין לא ראתה^ד, וא"א לשער גדול מעלת קדושת ירושלים וציהמ"ק שלעתיד, שיהיה בלי שיעור וערך, ומכל שורה ושורה של הצנין ומכל לצנינה ולצנינה יתנוצץ ויאיר אור המנוה שנצנה עי"ז, ויתנוצץ ויאיר בכל אחד אותיות חכמי ה' חלקיך, ויהיה מתנוצץ מהם חמונת חלקי עולם ית"ש.

ואמר חס"כ לא תזרע כרמך כלאים, קאי על הנ"ל, שלא תראה מעשך

חומר בקודש

א. מגילה ו, א: מלכי קסרי וירושלים אם יאמר לך אדם חרבו שתייהן אל תאמן, ישובו שתייהן אל תאמן, חרבה קסרי וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן, שנאמר אמלאה חרבה אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה. ב. מיכה ו, ח. ג. רש"י סוכה מא, א ד"ה אי נמי: אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים, שנאמר (שמות טו, יז) מקדש ה' כוננו. וראה חוס' שבועות טו, ב: בית המקדש דלעתיד שהוא עשוי מאליו בידי שמים, כדכתיב מקדש ה' כוננו ידיך. וכן מפרש במדרש תנחומא. וראה בגר"י פערלא על הרס"ג עשה י"ג שהעיר שלא נמצא כן בתנחומא שלפנינו, וע"ע תנחומא סוף פרשת פקודי, פסיקתא רבתי כט. ד. ישעיה סד, ג.

לצריות ועי"ז לא תזו צבאות כלאים, משא"כ ח"ו לצריות אולי תפול הכרם כלאים מעורו.

א"י מעקה גימטריי כי עליה האדני צחינת יראה, וזה צוה"ק שצוה"ת צחי הקודש^ה. ושע"כ נקר כמורא דיהצין ליה נ ח"ש הכחוב כאן כי ו ע"י עצודתך, ועשית שלך צריך צחינת הנופל ממנו. וע"ד הצדיק ז"ל שוא לכו (מהלל קמ, ט) שמשי ומאחרי שבת השב ומניחים אותו אחר צריך להיות, רק כן י

א. עיין זוה"ק ח"ג נו, מאן אתר שארי, ובאן א מתחת לעילא. תא חזי, ב מכאן שידותא לאזהרא י זוה"ק ח"ג קח, א: מאי מניה טב לעלמא, ואי ל עליה עול בקדמיתא, ולו למפלת. ז. ראה שמ אלא הקב"ה ער שנאמר אבותי עומדת לי ולבי עו ובאמרי יהודה מה שכה מ. שם פסוק א חזון עו בנה הגדול, אמר הקב"ה

לצביות ועי"ז לא תזרע כרמך כרם ה' צבאות כלאים, משא"כ אם תראה מעשיך ח"ו לצביות אולי תפול ח"ו בפניות, ויהיה הכרם כלאים מעורב ח"ו מטוב ורע. ל

שפירש רש"י ע"פ אני ישינה (שה"ש ה, ב) מן העצירות^ל, שמחילה יהיה עבודתו שיהיה לו שינה ומניעה מעצירות, ואח"כ יוליד מעשים טובים^ל.

א"י מעקה גימטריא יראה עם הכולל, כי עלית האדם צריך להיות ע"י צחינת יראה, וזה השער לה' כמ"ש בזה"ק שבזאת צחינת יראה יבוא אל הקודש^ל. ושע"כ נקרא עול מלכות שמים כחורא דיהצין ליה עול צקדמיתא כו'^ל. וח"ש הכתוב כאן כי תצנה בית חדש כנ"ל ע"י עבודתך, ועשית מעקה לגגך לעליה שלך צריך צחינת יראה, דאל"כ יפול הנופל ממנו. וע"ד שפירש אבי הרב הזדיק ז"ל שוא לכס משכימי קום וגו' (מהלים קמ, ט) שמשכימין הקום ועשה, ומאחרי שנת השב ואל מעשה מאחרים ומניחים אותו אחר הקום ועשה, לא כן צריך להיות, רק כן יתן לידיו שינה, ע"ד

והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב [*וגו'] תמחה את זכר עמלק וגו'. במדרש (תנחומא פפרשמן פ"י) אין עשו נופל אלא ציד בניו של רחל, ולכן אמר משה ליהושע שהוא מזרעו של יוסף צחר לנו אנשים ולא הלחם צעמלק (שמות י, ט), יבוא מי שאמר את האלהים אני ירא (בראשית מז, יח) ויפרע ממי שנאמר צו ולא ירא אלהים, ויוסף נקרא נער^ל ועשו נקרא קטן כמ"ש [*הנה] קטן נתחך וגו' (עובדיה א, ב) ב.

הנה לנו אומרים אליו יתברך השיצניו ה' אלך וגשובה (איכה ה, כה) וה' יתברך אומר שצו עלי ואשובה אליכם (מלאכי ג, ו). והנה קוב"ה ואורייתא וישראל אינון

חומר בקודש

א. עיין זוה"ק ח"ג נו, ב: רבי אלעזר אמר, עבדו את יהו"ה ביראה, מאן דבעי למעבד פולחנא דמאריה, מאן אתר שארי, ובאן אתר יכוין פולחנא ליחדא שמא דמאריה, הדר ואמר ביראה, ביראה הוא שירותא מתתא לעילא. תא תזי, מה כתיב הכא אחרי מות, ולבחר דבר אל אהרן אחיך וגו', בזאת יבא אהרן, אלא מכאן שירותא לאזוהרא לכהני, כל מאן דבעיין לאזוהרא בהאי זאת, ודא היא יראת יהו"ה. א. עיין זוה"ק ח"ג קח, א: מאי עול מלכות שמים, אלא כהאי תורא דיהבין עליה עול בקדמיתא, בגין לאפקא מניה טב לעלמא, ואי לא קביל עליה ההוא עול, לא עביד מדי, הכי נמי אצטריך ליה לבר נש לקבלא עליה עול בקדמיתא, ולבחר דיפלח ביה בכל מה דאצטריך, ואי לא קביל עליה האי בקדמיתא, לא ייכול למפלח. א. ראה שמר"ר פרשה לג, ג: אני ישנה ולבי ער אמרה כנסת ישראל אני ישנתי לי מן הקץ אלא הקב"ה ער שנאמר (תהלים עג, טו) צור לבבי וחלקי אלהים לעולם, אני ישנה מן המצות אבל זכות אבותי עומדת לי ולבי ער, אני ישנה ממעשה העגל ולבי ער והקב"ה מרתיק עלי. א. עיין בשפת אמת ובאמרי יהודה מה שכתבו על דברי רבינו הובא דבריהם בליקוטי בית קודש. א. בראשית לו, ב. מ. שם פסוק א חזון עובדיה כה אמר ה' לאדום וכו'. ועי"ש רש"י: כלפי שקראו אביו בנו הגדול, ואמו בנה הגדול, אמר הקב"ה לפני קטן הוא. רבותינו דרשו קטן שלא היה להם לא כתב ולא לשון, בזוי שלא

פרשת ויצא

ויצא יעקב מבאר שבע כו'. סדרו לנו חכמינו [ז"ל] לומר אמת ואמונה כלילה, עשה"כ להגיד בצוקר חסדך ואמונתך כלילות (מהללס זכ א) כי אף שחסדיו יתברך מתמידים בכל עת וזבל שעה, מכל מקום כלילה אין נכרים כ"כ [חסדיו] יתברך בהתגלות, כמו ציוס שמתגלים החסדים והאור, כמ"ש ילא אדם לפעלו (שם קד, טג), ולכן אנו מנזקשים שבענו בצוקר חסדך (שם ז, יד), שיהיה לנו חסדים מגולים צחינת צוקר. ולכן כלילה נריך [*להתחזק] עצמו מאוד באמונתו יתברך, אף שאין מתגלים כ"כ החסדים, וכן בגלות הדומה ללילה^ב, ג"כ נריך [*להתחזק] עצמו מאוד באמונה, ולצפות לישועה, ולהתפלל לו ית"ש שיושיענו ויגאלנו. ועיקר התפלה נריך שתהיה בשבילו יתברך, שלא יהיה לו ח"ו לער, וז"ש חלו נח פני אל (מלאכי א, ט), פני היא לשון צעד אל, ובשבילו יתברך, ואז מתפלל כביכול ית"ש צעדינו, ע"ד שאחז"ל (ברכות ז, א) מנין שהקב"ה מתפלל, כמו שפירשתי

צועמר יחזק לה' כו', התפלל בשבילו ית"ש, ויעתר לו ה' כו'. והנה אחז"ל שמעשה יעקב היה סימן לצניו, וילא יעקב, [וכן] וילא מן צח זיון כל הדרה (אביה א, ו). גם וילא יעקב] מבאר שבע [וילך חרנה, לחוץ לארץ, וכן היה] רשות השכינה בארץ ישראל, וילך חרנה [לשון חרן] צחינת גלות. כי צח השמש, וכן אומללה [יולדת] השבעה צחה שמשוה כו' (ירמיה טו, ט), שהגלות דומה ללילה, שנסחלק האור הגדול התפשטות חסדיו ית"ש וצח חשכות לעולם^ג, ונריך להתפלל בשבילו ית"ש. וז"ש ויפגע במקום, שהפגיעה והתפלה היה בשביל ית"ש שנקרא מקום, כאמרס ז"ל (בר"ר סח, ט) על שהוא ית"ש מקומו של עולם, וגם הויה [בהכאה] גימטריא מקום יפ"י הפ"ה ופ"ו הפ"ה גימטריא מקום^ד.

ואמר ז"ל (ברכות כו, ב) שכלן תיקן יעקב תפלת ערבית, מורה על התפלה שאנו מתפללין צעת הגלות הדומה ללילה,

חומר בקודש

א. ברכות יב, א. ב. זוה"ח יב, ב. ג. ראה פרשת תולדות ד"ה א"י ע"ד: א"י ע"ד הנ"ל שיצחק התפלל שלא לצורך עצמו, רק לצורך תיקון השכינה שלא יהיה לה צער כנ"ל, ויעתר יצחק לה, שלא יהיה לו יחברך צער. והנה אמרו (ברכות ז, א) מנין שהקב"ה מתפלל כו', והתפלל בשביל יצחק לצורך יצחק להוליד בנים, וז"ש ויעתר לו ה', שיתברך התפלל בשבילו, ותהר כו'. ד. בר"ר סח, יג. ה. ראה זוה"ק ח"א ז, ב. ו. י' פעמים י', ה' פעמים ה', ו' פעמים ו', ה' פעמים ה'. ז. עיין שער הכוונות

נריך שתהיה צו
[*כנ"ל], וילן
אמונה, צחינת
שנסחלק אור
כנ"ל שהחסדיו
והגלות, ונריך
וישכב, מורה
אחיות ויש כ"
ההוא, גם בגלו
שאמרו [בסליח
ה
והנה אף שצרי
מכל מק
ובשמחה, כי ה
שבנו שמת, וכ
כביכול בשמחתי
חלים י", התחזק
שיודע [כי] וה
והנה מלאכי ל
שהכל מלוי צאד
[מדריגה] נמו

דרושי העמידה דר
את תפלתו עד מקו
ע"י שני המלויים
שהוא בגימטריא ו
בגימטריא הוא מק
במקום ההוא, וישנ
"זכור ברית אברהם
יב. פרשת כי תצא
ובמה בונה אותה
את ירושלים וביהג
מישראל שעובר ד

זרע שמהיה בשבילו ית"ש. ויפגע במקום
 [*כנ"ל], וילן שם, שהתחזק בצחינת
 אמונה, צחינת לינת לילה, כי צא השמש,
 שנסחלק אור המפשות חסדיו ית"ש,
 כנ"ל שהחסדים מתחסיין וצא החשכות
 והגלות, וזרע להחזיק באמונה כנ"ל,
 וישכב, מורה צחינת גלות^ה, [*והוא]
 אומיות ויש כ"צ אומיות המורה^ה, במקום
 ההוא, גם בגלות לא תשכח מפינו, ע"ד
 שאמרו [בסליחות] ואין לנו שור רק
 התורה הזאת. L

וראשו מגיע השמימה, שהכל לטובתינו. כי
 [*כתיב] צונה ירושלים ה' (מהלים קמו, ט),
 לשון הוה, שצונה ית"ש תמיד את ירושלים
 ע"י מעש"ט ומנות שאנו עושים, ע"ד
 שפירשתי^י וצנה אותה בקרוב צימינו,
 שע"י ימינו תצנה את ירושלים בכל יום,
 ע"י מעשינו שצאתו יום וצנה קלת,
 [וציוס אחר קלת], עד שתצנה צ"צ בנין
 עולם ע"י מעשינו בגלות. L
 והנה ה' נצב עליו, שגם עמה יתברך נצב
 עליו לשמרנו מכל רע, כמו
 שפירשתי^י מה שפירש התרגום ע"פ ה'
 ימלוך כו' (שמות טו, יח), ד' מלכותיה קאים
 כו', שהתרגום הוא נגד לשון הקודש
 כצחינת גלות נגד הגאולה, ולכן פירש
 קאים, שאף שאין חסדיו ית"ש כ"כ
 בהגלות כמו צעת הגאולה, מ"מ
 מלכותיה קאים, תמיד נצב יתברך עליו,
 וכשיחשוב צענין זה מתחזק עי"ו וצא
 לשמחה. ולכן אמר כאן והנה שהוא לשון
 שמחה, כמו שאחז"ל ע"פ ואני נחמי לך

7 והנה אף שזרע להתפלל על הגלות כנ"ל,
 מכל מקום זרע להתחזק [באמונה]
 ובשמחה, כי האז שמח ומתענג כשרואה
 שבו שמח, וכן אצונו שצמיים מתענג
 כציונו שמתחיינו, וז"ש ויחלוס, לשון הדר
 חלים^ה, התחזק עצמו לצוא לשמחה ע"י
 שידע [כי] והנה קולם מוצב ארצה כו'.
 והנה מלאכי חלקים עולים ויורדים בו,
 שהכל תלוי בצדס, ואף שאנו עתה בצחינת
 [מדריגה] נמוכה, מוצב ארצה, עכ"ו

חומר בקודש

דרושי העמידה דרוש ב: וה"ס מ"ש רז"ל כל הקובע מקום לתפלתו, שע"ז המקום יוכל האדם להעלות
 את תפלתו עד מקום שירצה למעלה, ונודע כי התפלה היא בחינת מלכות הנקרא תפלה, היא העולה למעלה
 ע"י שני המלויים הנז' העולים בגימטריא מקום. וזרע שתכין כי משני מלויים אלו נעשה שם הויה א'
 שהוא בגימטריא מקום, והוא ענין שם הויה ע"י הכאה באופן זה. יפ"י הפ"ה ופ"ו הפ"ה הרי הכל
 בגימטריא הוא מקום. ה. ראה תיקו"ז קמד, א. ב. ראה תיקו"ז קלב, ב: ועליהו אמר יעקב וישכב
 במקום ההוא, וישכב וי"ש כ"ב אתון במקום ההוא, י"ש להנחיל אוהבי יש. י. סליחות לער"ה, סליחה
 "זכור ברית אברהם". יא. מנחות לה, א. וראה רש"י שם: תלים, לשון חיבור שמחבר הקמט למקומו.
 יב. פרשת כי תצא ד"ה כי תבנה: ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם, שבונה ירושלים ה' (מהלים קמו, ב)
 ובמה בונה אותה בימינו, ע"י הימים שלנו שבכל יום כשאדם עובד אותו יתברך, הכל לפי מעשיו בונה
 את ירושלים וביהמ"ק, יש בונה ביום אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לכינה אחת, כן בונה האדם
 מישראל שעובד ד' בכל יום, עד שיהיה נבנה בשלימות ב"ב. יג. פרשת בשלת ד"ה והנה התרגום.

ל בשבילו
 ייה סימן
 ויצא מן
 :ם ויצא
 ה לחזק
 ה בארץ
 [צחינת
 [יולדת]
 : טו, טו,
 ה האור
 'ש וצא
 בשבילו
 הפגיעה
 f מקום,
 יא ית"ש
 [בהכאה]
 הפ"ה י
 קו יעקב
 התפלה
 ל לילה,
 ל שיצחק
 לה, שלא
 ורך יצחק
 ה. ראה
 הכוונות

ישיש עליך אלהיך: דו על חומותיך ירושלים
 הפקדתי שמרים כל-היום וכל-הלילה
 תמיד לא יחשו המזכירים את-יהוה אל-
 דמי לכם: וואל-תתנו דמי לו עד-יבונן
 ומא וכל ליליא תדירא לא פסקין מתאמר דכרן סבותיך קדם יי לא פסק לכוון: וואל

יתחבון בגוכי בגוכי
 וכמא דחדי חתנא עם
 פלתא יחדי עלך אלהיך:
 והא על עובדי אבהתך
 צדיקיא קרמא דירושלים
 מתקנין ומרין קדמי כל
 לא פסק לכוון: וואל

רש"י

(ו) על חומותיך ירושלים. רצונו לרשואו כמשמעו, מלאכים המזכירים את ה' על מורכנה לזכותה. מאי אמרי, אתה מקום תרחם ליון (מהליל) קב יד, כי נחר ה' נציון (עס קלנ יג), כליתחא במסכת מנחות (פז). ויונתן מרגס חומותיך, אצות

מצודת דוד

(ו) על חומותיך. על עסקי חומותיך: הפקדתי שומרים. אלה השומרים כינוי על אבלי ציון, שאין להם עסק אחר, כי אם יתמידו בככי ואכל כשומרי החומות שאינם זזים מן השמירה. והוסיף לומר כל היום וכל הלילה, כי מנהג שומרי החומות לישן ביום, ולא כן המה כי יבכו ויתאבלו ביום ובלילה: תמיד לא יחשו. אינם שותקים בשום זמן, וכפל הדבר במלות שונות: המזכירים את ה'. כאילו הנביא מזרזם, לומר להם אתם המתאבלים על ציון להזכיר את המקום על בניינה לא יהא שתיקה לכם, אלא התאבלו והזכירו את ה': (ז) וואל תתנו דמי לו. לא תניחו את ה' לשתוק מלבנותה, אלא תפציתו בו עד יבונן את ירושלים על כנה ובסיסה, וישים אותה לפאר ותהלה בקרב הארץ:

רד"ק

(ו) על חומותיך. דרך הדרוש בזה ידוע, שהשומרים הם המלאכים והם מתפללים לאל על ירושלים שישכנה לישובה, ויש מפרשים כי השומרים הם אבלי ציון, שמתפללים ביום ובלילה על ירושלים. וגם יש לפרש על כל ישראל בגלותם, שהם שומרים וצופים תמיד בנין ירושלים, ומזכירים בונה ירושלים ביום ובלילה בתפילותיהם ובברכותיהם. ויונתן תרגם על עובדי אהבתך צדיקיא קרתא דירושלם וגו', וכן תרגם יונתן ואל תתנו דמי לו, ולא יפסוק דוכרנהון מן קדמוהי עד דיתקן ועד דישוי ית ירושלים תושבתתא בארעא. ויש לפרש הפסוק כן, על חומותיך ירושלים, אמר האל לירושלים, אחר שיכנו חומותיך אל תפחדי שיפלו עוד לעולם, כי אני הפקדתי עליהם שומרים כל היום וכל הלילה תמיד: לא יחשו. כי שאר שומרי חומות הם ערים בלילה, ולא יחשו מדבר להעיר האחד את חברו, וביום הם יושנים. אבל שומרי חומות ירושלים, יהיו ערים ביום ובלילה תמיד. והשומרים הם דרך משל, כלומר השגחת האל, כמו עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית (השנה) (דברים יא יב): המזכירים את ה'. אמר כנגד בני הגלות, אתם

שעליכם להזכיר את ה': אף דמי לכם. לא יהיה לכם דמי ושתיקה, והתפללו לפניו תמיד ושפכו לפניו לבבכם, עד יבונן ירושלים בחומותיה ובבנינה, וישימה תהלה בארץ, היפך מה שהיא עתה כל ימי הגלות חרפה לגוים וקלסה לכל הארצות. ודברים אלה הם דברי האל מראש הפסוק, על דרך שובו בנים שובכים ארפה משובותיכם, הננו אתאנו לך כי אתה אלהינו (ירמיה גכ), שמרזו אותם על התשובה. ומה שאמר תחילה הפקדתי ואחר כך אמר המזכירים את ה', ואמר ואל תתנו דמי לו, כן דרך הכתוב, כמו ואל משה אמר עלה אל ה' (שמות כו א) והדומים לו. ויש לפרש כי המזכירים את ה', הם דברי הנביא כנגד בני הגלות, ואמר הואיל וכל ההבטחות הטובות האלה מבטיח אתכם האל, הזכירו את שמו תמיד, שפכו לפניו לבבכם, עד יקבץ הגלות ויכונן ירושלים וישימה תהלה בארץ: (ז) וואל תתנו דמי לו. כפל ענין לחזק, ומפורש הוא בפסוק של מעלה ממנו. ואמר דמי לכם ואמר דמי לו, כי כמו שהמדבר לחברו מתעסק בדברו, ומן התמדת דברו מזיק את חברו להיות מאוין לו, שיתן את לבו לכל דבריו בלא דמי ובלא הפסק, והנה כשיפסוק

7

יפסוק דכרנהון
 קדמוהי עד דיתקן ועד
 דישוי ית ירושלים
 תושבתתא בארעא
 חקים יי בימיניה וכדך
 תוקפיה אם אתן יי
 עבדיך עוד מיכ
 לבעלי דכבך ואם ישת
 בני עממיא חמרי
 די לאית ביה: טאו
 דכנשוהי לעבורך
 ייכלוניא וישפחון קדם
 ותוכו בתרעיא אפנו ?

(ט) יאכלוהו. מוסכ על דגנ
 נתרעיא אפנו לזא דעמא לא

מצודת

(ח) עזו ענין חזק: תירושן
 ותירושן (דברים יא יז): ט מאם
 כמו ואין איש מאסף אותם (שופ
 י) פנו. מלשון הפנה והסרה:
 ודוגמתו סלו לרכב בערבות (מ)

אשר יגעת בו. בעבודתו ול
 והללו את ה'. על השפעת
 בחצרות ירושלים עיר הקודש
 עברו בשערי העיר ללכת ו

מלדבר תהיה השתיקה וההו
 (ח) נשבע ה'. כי כאשר י
 הדבר בלא תנאים. ואמר
 שפירשנו, כמו ואל משה אמ
 ואמר בימינו ובורוע עזו
 והיכולת בידו לקיים השלו
 אויבים: בימינו ובורוע עו
 שונות, כי הימין הוא הזרו
 האל על דרך משל: (ט) כי
 מן הקל וכמוהו רבים. ו

(ח) נשבע ה' בימינו וגו'. כ
 שנאמר נשבע ה' בימינו ו
 שנא' מימינו אש דת למו. יוכו
 ה' עז לעמו ית

וְעַד־יְשׁוּעָה אֶת־יְרוּשָׁלַם תְּהַלֵּךְ בְּאַרְצָא׃
 ח נִשְׁבַּע יְהוָה בְּיָמֵינוּ וּבְזֹרֹעַ עֲזוֹ אִם־אֶתְּךָ
 אֶת־דִּגְלֹךָ עוֹד מֵאֲכָל לְאִיבֹךָ וְאִם־יִשְׁתּוֹ
 בְּגִי־נֹכַח תִּירוּשָׁךְ אֲשֶׁר יִגְעַת בּוֹ׃ ט כִּי
 מֵאֲסָפִיו יֵאָכְלוּ וְהִלְלוּ אֶת־יְהוָה וּמְקַבְּצָיו
 יִשְׁתַּחֲוּ בַחֲצֹרוֹת קִדְשֵׁי׃ ס יַעֲבְרוּ עֲבָרוֹ
 בְּשַׁעֲרֵים פָּנּוּ דֶרֶךְ הָעַם סָלוּ סָלוּ הַמְּסַלָּה

יפסוק דְכַרְנְהוֹן מִן
 קְדַמְוֵהי עַד דִּיתְמֹן וְעַד
 דִּישׁוֹ יֵת יְרוּשָׁלַם
 תּוֹשְׁבַתְחָא בְּאַרְעָא׃
 ח קַנִם יִי בְיַמֵּינֵיהּ וּבְזֹרַע
 תּוֹקֵפֵיהּ אִם אֶתְּךָ יֵת
 עֲבוּרֶךָ עוֹד מִיכָל
 לְבַעְלֵי דְכַבְּךָ וְאִם יִשְׁתּוֹן
 בְּגִי עֲמֻמְיָא חֲמֻרֶךָ
 דִּי לְאִית בֵּיהּ׃ ט אַרְי
 דְכַנְשׁוּרֵיהּ לְעֲבוּרָא

וַיְכַלְגֵינִיהּ וַיִּשְׁבַּחֲוֹן קַדְמָה יִי וְדַעְצֹרוּהִי לְחֲמָרָא יִשְׁתַּוְנֵינִיהּ בְּדַרְתַּת קוֹדְשֵׁי׃ י אָמַר נִבְיָא עֲבָרוֹ
 וְתוֹבּוֹ בְּתַרְעֵינִי אֶפְנּוּ לֵב עֲמָא לְאוֹרַח תַּקְנָא בְּסַרוּ בְּשׁוּרֵן טְבֹן וְנַחְמֵן לְצַדִּיקָיָא דְסַלְיָקוֹ
 רש"י

(ט) יאכלוהו. מוסב על דגןך: ישתוהו. מוסב על מירושך: (י) עברו עברו בשערים. אמר נביא עברו ומנו
 זמריעא מפנו לנא דעמא לאורח תקנא בסרו בשורן טבון ונחמן לצדיקיא דסליקו.
 סולו לשון מסילה הוא:

מצודת ציון

מצודת דוד

ח עוֹזוֹ עֵינֵי חוֹזֵק׃ תִּירוּשָׁךְ. יִינך. כִּמוֹ וְאִסְפַּת דַּגְנֵךְ
 וְתִירוּשָׁךְ (דְּנִיִם יֵא יֵא): ט מֵאֲסָפִיו. עֵינֵי הַכְּנֶסֶה אֶל הַבַּיִת.
 כִּמוֹ וְאִין אִישׁ מֵאֲסָף אוֹתָם (שׁוֹפְטִים יֵא עוֹ): וְהִלְלוּ. יִשְׁבַּחוּ׃
 י פָּנּוּ. מִלְשׁוֹן הַפִּנֵּה וְהַסְרָה׃ סָלוּ. עֵינֵי הַרְמָה וְהַגְבָּהָה,
 וְדוֹגְמָתוֹ סָלוּ לְרֹכֵב בַּעֲרֻבוֹת (מַהֲלִים סָא ה'): הַמְּסִילָה. עֵינֵי
 אֲשֶׁר יִגְעַת בּוֹ. בַּעֲבוּדוֹתָו וְלֹאֲסָפוֹ אֶל הַבַּיִת׃ ט כִּי מֵאֲסָפִיו. הַמֵּאֲסָפִים אוֹתוֹ אֶל הַבַּיִת הֵם יֵאֲכְלוּ אֶת הַדָּגָן׃
 וְהִלְלוּ אֶת ה'׃ עַל הַשְּׁפַעַת הַטּוֹבָה׃ יִשְׁתוּהוּ. אֶת הַתִּירוּשׁ׃ בַּחֲצֹרוֹת קִדְשֵׁי. רוֹצֵה לֹמַר בַּבְּתִיָּהֶם הַעוֹמְדִים
 בַּחֲצֹרוֹת יְרוּשָׁלַם עִיר הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא יִשְׁתוּהוּ הַגּוֹיִם בְּאַרְצוֹתָם׃ (י) עֲבָרוּ עֲבָרוּ. הוּא מֵאֲמַר הַנְּבִיא אֶל הָאוֹמוֹת,
 עֲבָרוּ בַשַּׁעֲרֵי הָעִיר לִלְכַת הַשְּׂרָה, וּפְנּוּ מִמְּכֻשׁוֹל אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יִלְכוּ בוֹ יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹב לְאַרְצָם׃ סָלוּ סָלוּ

רד"ק

מלדבר תהיה השתיקה וההפסק לשומע כמו למדבר:
 ח נִשְׁבַּע ה'. כי כאשר יזכור השבועה, הוא קיום
 הדבר בלא תנאים. ואמר נשבע ואמר אתך, כמו
 שפירשנו, כמו ואל משה אמר עלה אל ה' (שמות כד א).
 ואמר בימינו ובורוע עוזו, רוצה לומר כי הכוח
 והיכולת בידו לקיים השלום, ולא ישלטו עוד בהם
 אויבים: בימינו ובורוע עוזו. הוא כפל ענין במלות
 שונות, כי הימין הוא הזרוע העז באדם, וכן מדבר
 האל על דרך משל: (ט) כי מאספיו. מן הדגוש, והוא
 מן הקל וכמהוה רבים. וטעם והללו את ה', רמז

מדרשי חז"ל

ח נִשְׁבַּע ה' בימינו וגו'. מנין שהקב"ה מניח תפילין,
 שנאמר נשבע ה' בימינו וגו'. ואין ימינו אלא תורה,
 שנא' מימינו אש דת למו. "ובזרוע עוזו" אלו תפילין, שנא'
 ה' עוז לעמו יתן. (ברכות ו.).
 מנין לאומר ימין שהיא שבועה, שנא' נשבע ה' בימינו,
 ומנין לאומר שמאל שהיא שבועה, שנאמר ובורוע עוזו.
 (גיר ג:).
 (י) סלו סלו המסלה סקלו מאבן וגו'. אמרים ישראל לפני

ר"ל אם גם הם לא ישלימו חוקם ותתגלגל עוד ויהיו עוד גופים אחר האחרונים, אזי גם אותן האחרונים לא יהיה זכר למו.

ועדיין לא ביאר מה נהיה במצות של גופים הראשונים הנאבדים, וביארו בקפיטל ב' שם (פ-כ) ואמר ושנאתי את החיים, ר"ל טוב לאדם שלא נברא, כי רע עלי המעשה שנעשה תחת השמש, ומהו המעשה ההוא ששונא, תוורס^פ ופירש ושנאתי אני את כל עמלי שאניחנו לאדם שיהיה אחרי, שבהצטרך הנשמה להתגלגל אזי כל עמל גוף הראשון יורש הגוף השני. ומי יודע החכם יהיה או סכל וישלוט בכל עמלי, ר"ל שגם גוף השני אולי יהיה רשע והוא שליט במצות של גוף הראשון, כי מאחר שגוף הראשון אבוד אז שייך הכל להשני כאלו הוא עשאו, וכאשר מרבה להרשיע יוכל לבטל גם המצות הראשונים, כמו על דרך משל בתוהו על מעשים טובים שעליהם אמר הכתוב^פ (ישוקבא ית, כד) כל צדקותיו אשר עשה לא תזכרנה, וכדומה, ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה שהוא רחמנות גדול שזה ישלוט במצות של ראשון ויהיו בידו כחומר ביד היוצר וכאמור. כי יש אדם, ר"ל המכונה בשם אדם שאינו עניו, שעמלו בחכמה ובכשרון^פ, ולאדם שלא עמל בו יתנו חלקו גם זה הכל כו', כל מקראות אלו סובבים הולכים על ענין האמור, ודו"ק.

ובזה פירשתי פסוקי ישעיה (סו, 6-5) כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מנוחתתי ואת כל אלה ידי עשתה ויהיו כל אלה (זהו כפל לשון, עמדו

המפרשים ז"ל בורס^פ) ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי, שוחט השור מכה איש זובח השה כו' גם המה בחרו בדרכיהם ובשקוציהם נפשם חפיצה^פ כו'. וכוננוהו מקראי קודש אלו סובבים הולכים לכל האמורה שעל ידי הגלגולים מתאחרת הגאולה, וגם הגופים הראשונים נאבדים, והתרופה לזה ענוהו: שהעניו אין מתגלגל.

ונקדים עוד, כי הפסוק אומר (מסליס קטו, פס) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, ולפעמים נאמר (ישעיה ג, ג) מלא כל הארץ כבודו. אלא הענין כמו שאמרו רז"ל (ר"ס לב) שכשהרבה רשעים בעולם מסלקים מרכבת השכינה למעלה, והוא כי המתגאה אמר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור במחיצה אחת (סוקה פ, ט), ולכן כשגאים רבים בעולם מרכבת השכינה מסתלקת והשגחתו של השי"ת בזה העולם הוא רק מעט מזער כדו חינונו^פ של העולם, והוא רק בבחינת רגלים, דהיינו שאין מושפע ומושגת זה העולם מלמעלה רק בבחינת מדרגה תחתונה. ולזה אמרו רז"ל^פ כל ההולך בקומה זקופה כאלו דוחק רגלי השכינה, ר"ל כי כסא השכינה נסתלק למעלה על ידו, ולא נשאר בזה העולם רק בחי' רגלים מהקדושה, וגם בחינה זו קשה עלי^פ לסבול גאוותו וגאונו של זה, כי הקדושה והגאות הם ב' הפכים, ולכן דוחק רגלי השכינה וכנ"ל, והבן.

ונקדים עוד ענין שומרי החומות שאמר הכתוב (ישעיה סג, ו-ו) על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים תמיד כל היום כו', הענין הוא כי בית המקדש שיבנה במהרה בימינו יבא מן

קס. ס"א חזר. קסא. ע' רש"י ז"ל, וע' קדושין מ ע"ב. קסב. נראה הכוונה שיש אדם שאינו ענו אבל קיים מצוות ומ"מ הוצרך להתגלגל, וכל עמלו שעמל בזה העולם היה בחכמה ובכשרון שהם מעשים טובים, ועכשיו כשמתגלגל יתנו לאדם שלא עמל בו ואז הוא תלוי במעשה השני וכנ"ל. קסג. ע' אלשיך הק', מצודת דוד. קסד. ס"א חפצה. קסה. ס"א חיוני. קסו. ברכות מג ע"ב, וע' קדושין לא ע"א, תוצאות חיים לבעל ראשית חכמה אות ל. קסו. ס"א עליה וכצ"ל.

השמים בית אשפי
בנין תמיד, וכל יש
תורה ובכל מצוה
המקדש, ולפי המו
המקדש ברובי תו
בכל דור, אלא הח
ואלף סותרים, כי
סותר תמיד קצת מ
בונה ואלו סותרים,
הוכח תוכיח כו'
האנשים למוטב ול
גורמים, ולכן אלו
מעבירות נק

ולזה נתרעמה ירו
אלו לסתור
הסוף, ואמר לה ה
ירושלים הפקדתי
תמיד לא יחשו, ו
המקדש במהרה.
המוכיחים שנדבו
המקדש, אתם המזו
אל דמי לכם ואל
ולא תיגעו ותמיד
יש

הרי שהבית המ
ולז"א הכתו
רואים כעת השמי
אבל הארץ היא ר
רבים, וכמאמרם ז'
שהיו בה גסי רוח
ואל תגבהו, וא"כ

קסח. ע' ב"ק ס ע"ב,
הרוח מישראל, ופירג
ע"א אזהרה לגסי הר
קעא. אולי צ"ל מנוח

האון חנה"ל ב"ב רמג אייג"ל פ"ג
ב"ן אצמז ח"ל

אל עני
ור מכה
דרכיהם
רכונות
האמור;
ה, וגם
ה ענוה,

קטו טו
זן לבני
ל הארץ
(ר"ב לב)

מרכבת
הקב"ה
זת (סוטה)
השכינה
לם הוא
ם, והוא
מושפע
מדרגה
בקומה
כי כסא
זאר בזה
ז בחינה
ל זה, כי
זן דוחק

הכתוב
ירושלים
ענין הוא
יבא מן

ים מצוות
שמתגלגל
א הפצה.
קסו. ס"א

השמים בית אש קטו, וזה הבית המקדש אנו
בונין תמיד, וכל ישראל יש להם חלק בו, ובכל
תורה ובכל מצוה נבנה קצת בנין באותו בית
המקדש, ולפי המובן כבר היה נגמר אותו הבית
המקדש ברובי תורה ומצות שהצדיקים עושים
בכל דור, אלא החסרון הוא שאיש אחד בונה
ואלף סותרים, כי האדם שעושה עבירות הוא
סותר תמיד קצת מהבנין, וזהו רחמנות גדול זה
בונה ואלו סותרים, ולכן צוה השי"ת (ויקרא י"ג, י"ד)
הוכח תוכיח כו', שמצוה גדולה להחזיר
האנשים למוטב ולהודיעם גודל הרעה אשר הם
גורמים, ולכן אלו המוכיחים שמצילים בני אדם
מעבירות נקראים שומרי החומות.

ולוזה נתרעמה ירושלים איך יש כח לאנשים
אלו לסתור מה שאלו בנו, ומה יהיה
הסוף, ואמר לה השי"ת תנחומין, על חומותיך
ירושלים הפקדתי שומרים, אלו המוכיחים
תמיד לא יחשו, ואולי על ידי זה יבנה בית
המקדש במהרה. ושוב אומר השי"ת אל
המוכיחים שנדכו לבם לשמור חומות בית
המקדש, אתם המזכירים את ה' (ר"ל לבני אדם)
אל דמי לכם ואל תתנו דמי לו, ר"ל לא תיעפו
ולא תיגעו ותמיד תוכיחו את בני עד יכונו ועד
ישים כו' ומובן.

הרי שהבית המקדש אנו בונין מעט מעט,
ולז"א הכתוב כה אמר ה', הלא אתם
רואים כעת השמים כסאי שמרכבתי בשמים,
אבל הארץ היא רק הדום רגלי, לפי שהגאים
רבים, וכמאמר ז"ל קטו לא חרבה ירושלים עד
שהיו בה גסי רוח שנאמר (ע' יכמיו יג, טו) שמעו
ואל תגבהו, וא"כ הארץ הוא רק הדום רגלי

וכמ"ש תחלה, וא"כ איזה בית אשר תבנו לי,
שבהיותכם גאים איך אפשר שתגמרו אתם בנין
בית המקדש העתיד במה קטו, ואיזה מקום -
ר"ל באיזה אופן יש מקום שיהיה מנוחתו קטו
נגמר מהרה; הלא תדעו ותבינו ואת כל אלה,
ר"ל כל אלה האנשים הדור שאתם רואים כבר
ידי עשתה אותם מלפנים, ועכשיו ויהיו עוד
הפעם נאום ה', וא"כ מאחר שהגלגול חוזר
בעולם הגאולה מתאחרת מאוד, ולכן ואל זה
אביט - ר"ל שאני משתוקק ומצפה אל עני ונכה
רוח וחרד כו', שכאשר תהיו ענוים אז לא יהיה
צורך לגלגול ויהיה הגאולה במהרה, משא"כ
עתה בהיותכם מתגאים צריך הגלגול.

והוסיף לומר, לא זו בלבד שמתגלגלים באדם
אלא גם בבהמות ודומם צומח חי
מדבר, ובהיות מקריבין הבהמה קרבן לה'
כראוי יתוקן נשמה ההיא קטו, והם לא הקריבו
הקרבנות והמנחות כמשפטם, עיין רש"י קטו,
וא"כ לא די שלא תיקנו הנפש המגולגל ההוא
בדצח"מ אף גם קלקלוהו, לז"א שוחט השור
מכה איש כו' וכן כולם, עיין רש"י. ומתרעם
עוד, כל תאמר שהגופות השניים המגולגלים
המה מטיבים דרכם ולא יצטרכו יותר להתגלגל,
ולז"א שאינו כך, אלא גם המה, ר"ל הגופות
השניים בחרו בדרכיהם הראשונים, וא"כ
הגאולה יתאחר ח"ו, והבן ודו"ק.

ובזה נבא אל ביאור המאמר דסוטה אשר
העמדנו בריש הדרוש, ויובן עם האמור,
כי הגאווה מאוסה בעיני השי"ת, והענוה
משובחת שעל ידה יקדם הגאולה תכלית
ההקדם בהיות א"צ לגלגול כאמור, ובא הש"ס

קסח. ע' ב"ק ס ע"ב, זח"ג רכא ע"א. קסט. לא מצאתיו, והנה בסנהדרין צח ע"א אין בן דוד בא עד שיכלו גסי
הרוח מישראל, ופירש המהרש"א ז"ל דמאחר שהמתגאה דוחק רגלי השכינה אי אפשר לבן דוד לבוא, ובסוטה ה
ע"א אזהרה לגסי הרוח מנין שנאמר 'שמעו והאזינו אל תגבהו' והוא הפסוק שמביא רבינו. קע. נדצ"ל במהרה.
קעא. אולי צ"ל מנוחתו. קעב. ע' חסד לאברהם מעין שני נהר מז, מעין חמישי נהר יז, ועי' לעיל ויקרא דרוש א.
קעג. שהיו גזולין.

ב בה ז' וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ב דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ־לִי תְרוּמָה

א ומלִיִּי יי עם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי: ב מלִיִּי עם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרְשׁוּן

לקט בהיר

רש"י

(א) סתם "לי" שבמקרא מורה על הבאת דבר אל דבר, ואין שום המעוררות לדרוש, כגון קדש לי כל צבור, פטר רחם לי קרבן לה, אבל התייחס אל היה אומר ויחנו לי או ידבנו לי

או ויקדשו לי, אבל ויקחו אינו מביא ומקשה, ולזה צהכר לומר שהם צ' תיבת מפורדות, ויקחו (ומפרש תיבה זו צדיצור הסמוך), ואח"כ אמר שמהיה לקיחה זאת לשמי, פי' למלאות רצוני וצווי שלי, ולא משום כפייה או הראות מעשיו ומחמת צושה (במ"ח), ובאמת אין צריך לכל זה, כי כל מקום שנאמר בלמ"ד אלל הקצ"ה צהכר שכן פירושו לו לשמו, כי לא שייך אללו הבאת דבר אליו, ורש"י מביאו כאן גם אלל ועשו לי מקדש לדוגמא, וה"ה בכל מקום (לברוש), ואפשר לומר עוד, שהלא כל תרי"ג מלות שבתורה הם לה' בעצור שהוא צ"ה גוה כן, ולא לשום תכלית וכוונה אחרת, אבל משונה פירושו כאן, שלא רק הנתינה יהיה לשמו יתברך אלא המתנה בעצמו יהיה מקודש לשמו ולמקדשו ולהשראת שכינתו, וכן ועשו לי מקדש, ועיין צפ' צהר צפ' שבת לה': (ב) מפרש תיבת "תרומה", שהגם שפירושו לשון הרמה, אין ענינו דוקא שרץ להגזיה, אלא שכן הוא הסדר לסלק דבר ממקום מושבו להרימו ולסלקו, ולזה נקראת ההפרשה בלשון תרומה שמקלתו מרים והשאר מונח, ואח"כ חזר רש"י לפרש כל המאמר, ואמר יפרישו, שאין המדובר כאן מגבאי דקה שיקחו מהמתנדבים (רק אח"כ אמר הכתוב מאת כל איש וגו'), גם אין לקיחה זו לקיחה צדיים דוקא, אלא קיחה צדעת וצרון והוא ההפרשה, והפרשה ולקיחה זו יהיה לי (לשמי כנ"ל), ויהיה זה ממונס, ולא שיקחו את מה שבצר הוא תרומה ויחנו אותה לי, ואין פי' תיבת תרומה כמו בשאר מקומות, אלא פירושו נדבה (וכמו שאמרנו שהוא הפרשה), ודרך אגב השמיענו שהגם שחובה היא להפריש כפירוש תיבת ויקחו עכ"ז רק נדבה היא, ולזה אין לו קצנה, וכמו תרומה גדולה מן התבואה שאין לו קצנה, שזה

אור החיים

(כה) ב. דבר אל בני ישראל. צריך לדעת למה לא הספיק במה שקדם לומר לאמר והדבר מובן שלבני ישראל יאמר, או לא היה צריך לומר לאמר ויספיק באומרו דבר אל בני ישראל. ונראה לי על דרך מה שאמרנו ז"ל (יומא ד') מנין שהאומר דבר לחבירו שהוא צבל האמר שנאמר וידבר ה' אל משה לאמרי". ועל פי הדברים האלה יטורף לומר דבר אל בני ישראל שאם לא כן יחשוב משה כי לא צא אלא לתת רשות שאין זה צבל האמר חובה מנין תלמוד לומר דבר וגו'. ולדרך זה תמצא מרגוע לנפשך בכל החורה כולה שאמר הכתוב לאמר וחזר לומר דבר, כי בכל מלוא צריך לומר לו לאמר ודבר ובאחת מהנה לא יהיה נשמע שחובה עליו הם הדברים לאומרם להם אלא רשות, ורבותינו ז"ל (ילקוט ראובני) דרשו דבר אל בני

אור בהיר

(א) פירוש הרשהו לאמר, משמע שכלל כן אסור היה, הגם שאמר דבריו סתם, ולא אמר שהוא סוד. (ב) והיה לו לומר קחו לי. (ג) פירוש לא די שיחנו, אלא גם ויקחו מהם בעל כרחם אם צריך. (ד) פירוש כל היוצא צבא. (ה) ולדרכינו שמדבר

קדמי אפרשור

ידבנו לבו. לו

שינוי נוסחאות - כמו יד

הנו"ן, וכאילו אמנו לפרש שב' תרומות אל

אשר ידבנו לבו ירבה הדיב ולו וא"ו לרמוז שכו כרמוז בצוף דב ידבר הכחוב ג נדבה תהיה מ הנדבה בלב. ע שאמרנו צמככו ומתחלקת בג', על הליצור פח אמר קרא (לקס שמתשכנים על והעלו שם הכ צדבר הקלוב או דין) אפילו יהו כרחו לדון אות היה יחיד מום וכחצו החוספנ כרחו דאי צדקז וכל שכן הוא שי צ', ומה משפט צב' לא כל שכן דבר אל בני ישו שררות ודברות

צשקלים וישנו צכפיי רבים. (ט) פירו אחר ויקחו לי תרוו ויקחו לי תרומה

קָדְמִי אֶפְרָשׁוּתָא מִן קָד גְּבַר דִּי מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ

רש"י

לקט בדור

יִדְבְּנוּ לָבוֹ. לשון נדבחה* , והוא לשון רצון טוב, פי' חנינה תרומה, ועיין בלוח הסמוך (רא"ס): ג) פי' ותסר הנו"ן השורש, ולזה נדגש הדל"ת המורה על הסרון הנו"ן, וכאלו אמר יִדְבְּנוּ (רא"ס), והוסיף לומר שהוא רצון טוב, והוא פשוט, ומי לא ידע זאת, רצונו בזה, לפי שעמיד הוא לפרש שב' תרומות הראשונות הם מחלית השקל הבאים חובה לכל אחד, א"כ אין זה נדבחה, לזה אמר שאה"נ שאין זה נדבחה אלא לשון נדבחה והוא רצון טוב, כלומר ידבנו לבו שימנהו בנדיבת לב ובנרצון טוב (מ"ל):

אור החיים

משפטים שישנם צענין, הא' היא ההערכה, והב' היא השררות, שהגם שההערכה לריך ג' והשררה לריכה ב' כחזכר אהה לבדך תהיה דבר על הדבר ללד שאהה יחיד מומחה חספיק במקום ג' ואין לריך לומר במקום ב' לענין השררות, ודוקא אהה אכל הזולת ויקחו לשון רבים. ותמלא שכן היה דכתיב (לקמן ל"ז ג') ויקחו מלפני משה הרי כי משה לבדו קבל הנדבחה בין דבר שיש בו קלבה בין דבר שאין בו קלבה. והגם שבחלמוד דרשו מפסוק (לקמן כ"ח ה') והם יקחו"י, אולי כי שם חדש לענין השררות שלריכה ב' וכאן לענין פרט לקיחה דבר שאין בו קלבה"י) שלא נתן רשות לעשות הדבר ביחיד אלא למשה אכל הזולת לריך רבים, ולדרך זה יחישב אומריו ויקחו בחוספת וא"י ללד שקדם ואמר דברותיו של משה לזה יולדק לומר אחר כך ויקחו: **מאת** כל איש וגו' י"י) אולי שיכוין לומר כי באיש שיודעים בו שהוא נדיב לב לא יכנסוהו במשפט ההערכה לדעת מה יקבלו ממנו כיון שהוא מוחזק כי לבו נדיב יקחו ממנו את אשר יביא כי ודאי שיודע הוא עלמנו שזה הוא יכלתו ואת זו אלדיק שהוא תרומתי הלריך לתת כאומריו את תרומתי. עוד יראה לומר שאינה חשובה לקראות תרומתי אלא המוצא מנדבת לב האדם, והוא אומריו מאת אשר וגו' תקחו את תרומתי, אכל המעוששת"י

אשר ידבנו לבו תהיה לקיחה שוב מכולסו) ולא ירצה הנדיב ולא ימעט הכילו. ועוד יראה בחוספת וא"י לרמוז שכבר קדם דבר אחר והוא נדבת לבו) כרמוז בסוף דבריו שאמר אשר ידבנו לבו, ולדרך זה ידבר הכחוב גם בתרומת המשכן ויחפון ה' שכל נדבחה תהיה מלבד ולא תהיה הנחיתה עד שתקדם הנדבחה בלב. עוד נראה לפרש הכחוב על פי מה שאמרו במסכת בתרא (ח"י) קופה נגזית בב' ומתחלקה בג', נגזית בב' לפי שאין עושיין שררות על הציבור פחות מב', ואמר'ו שם מנח בני מיילי אמר קרא (לקמן כ"ח ה') והם יקחו"י) ומאי שררות שממשכנים על הלדקה אם אמוד הוא"י) עד כאן. והעלו שם החוספת והר"ן כי ב' שאמרו דוקא בדבר הקלוב אכל שאינו קלוב לריך ג'. ודע כי לענין דין) אפילו יחיד אם הוא מומחה יכוף אדם בעל כרחו לדון אותו יחידי דתניא (סנהדרין ה') אם היה יחיד מומחה לרבים כו' הרי זה דן יחידי, וכחבו החוספת שם ויכול לכוף את האדם בעל כרחו דאי בדקצלי' וכו'. ומכאן אני למד שהוא הדין וכל שכן הוא שיכול להכניג שררות יחידי ואינו לריך ב', ומה משפט שלריך ג' דן וכיין שררות שמספיק בב' לא כל שכן. ובזה נשכיל ציבור הכחוב אומריו דבר אל בני ישראל אין פירוש לשון דיבור אלא לשון שררות ודברות לומר כי הוא"י) לבדו יכול לעשות ב'

אור בדור

בשקלים וישנו בכפיה, מה זה אשר ידבנו לבו. ז) ותיבת אפילו נשאר בכת. ז) פירוש ינדב בלבו וגם יקחו בפועל. ח) לשון רבים. ט) פירוש בעל יכולת. י) פירוש דין ודברים שבין אדם לחבירו. יא) משה. יב) והאריך אנו מתפשים פסוק אחר ויקחו לי תרומה. יג) הלריך ג' הדיועות. יד) בא למרץ למה חזר לומר תקחו את תרומתי, ולא סמך על מה שאמר ויקחו לי תרומה, גם השינוי תרומה תרומתי. טו) פירוש הנותן בעל כרחו. טז) מעושה, בחוקה (מברעני' גיטין ט' ח')

תִּקְחוּ

אֶת־תְּרוּמַתִּי

וְזאת

וְזאת יְהוָה אֱמַרְשׁוּתָא דְתַסְבּוֹן יְת אֲפְרָשׁוּתִי:

הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתֶם זֶהב

וְזאת יְהוָה אֱמַרְשׁוּתָא דְתַסְבּוֹן מְהוֹן

לקט בהיר

רש"י

(ד) רז"ל רמוז זאת מדכתיב ג' פעמים תרומה כאן, וכן צפ' תשא תרומה לה', תרומת ה', לתת את תרומת ה', אבל בלא זה הכרח הוא, שהלא צפ' פקודי מנה וחשב מחלית השקל לכל איש עולה לאורך האדנים והזוין ומשוקיהם, גם צהכרה ליתן שקלים כמו בכל שנה קודם ניסן לקנות מהם קרבנות ושאר צרכי ציבור לכל השנה, וצפ' ויקהל אמר הכתוב (ל"ה כ"ה) כל מרים תרומת כסף ונחשת, ואין זה מחלית השקל בשום אופן (אדה"ח), וזה לשון הירושלמי (שקלים פ"א ה"א) ויקחו לי תרומה זו תרומת אדנים וכו',

פיישנ"ט צלט"ז: תקחו את תרומתי. אמרו רבותינו ג' תרומות אמורות כאן (מגילה כ"ט), אחת תרומת צקע לגלגולת שנעשו מהם האדנים כמו שמופירש בחלה פקודי^י, ואחת תרומת המזבח צקע לגלגלת לקופות לקנות מהם קרבנות לצור, ואחת תרומת המשכן נדבחת כל אחד ואחד (שהתנדבו), י"ג דברים^י האמורים צענין כולם הולכין למלאכת המשכן או לצגדי כהונה כשתדקק בהם: (ג) זהב

ותחת התרומה אשר תקחו מאתם זו תרומת המשכן, עכ"ל, וזו מדוייק כפתור ופרש, שמקדים מחלה תרומת האדנים שבלא זה אין משכן ואין מוצח ואין צרכי ציבור, ואח"כ אמר תרומת שקלים שצ' אלו חובה הם ואין להם שייכות עם הי"ג דברים ואמר עליו "תרומתי" פי' תרומה שלי והוא הקרבנות, ואח"כ אמר וזאת התרומה שכולו בתוך הי"ג שבאו כולם בנדבה צאין קצבה, ולזה מסיים רש"י י"ג דברים וכו' לומר שצקף הוא האחרון נחשב לאחד מהי"ג: (ה) ובפרטן אתה מולא ט"ו, והמפרשים תירצו דבריהם שונים, יש שאמר שג' מיני צמר

אור החיים

לא קראה תרומתי אלא תרומה דכתיב ויקחו לי תרומה. עוד נראה בדקדוק אומרו ג' ריבויים אלו מאת כל איש שלא היה לו לומר אלא מאשר ידבנו וגו', ואולי שנחכוין הכתוב לרבות ג' פרטים שישינס בהדרגה משונה צדין הדיקות מכל ישראל והם היחומים והגשים והשועט^י, היחומים כמו שאמרו במסכת צתרא (ח') אין פוסקים לדיקה על היחומים ואם לעשות להם שם מותר^י, הגשים כמו שאמרו בסוף מסכת קמח (ק"ט) שאין לוקחים מהגשים אלא דבר מועט, ואמרו עוד שם כי מועט ומרובה הוא לפי ערך מה שהם הגשים וכמעשה רבינח שלקח שרשרות זהב מהם ואמר כי בערך צני מחזא^י דבר מועט הוא, שוע כמו שאמרו בצבא צתרא (ח') שאסור לגבאי לדיקה לחובעו ולגבות ממנו וכו' וכמעשה הוצא שם (תענית כ"ד) עוד שהיו נשמטים הגבאים מההרהרות לפניו לכל יהיה מלך לעלמו ויתן מה שאין בו כח ליתן. והנה בנדבחת

המשכן אמר ה' למשה שיקח מהג' הנזכרים, והוא מה שריצה צג' הריבויים יחומים גשים שוע, את לרבות הגשים, כל לרבות היחומים, איש אשר ידבנו לצו זה שוע כמשמעו^י שמשלשתם יקח אפילו דבר גדול. ויש טעם בדבר על פי דבריהם ז"ל (ירושלמי שקלים פ"א ה"א) שאמרו כי המשכן הוא כפרה על מעשה העגל, עוד אמרו (שמו"ר ל"ג) וזה לשונם אמר משה לפני ה' וכי ישראל יכולין לבנות משכן אמר לו מהקטון שבהם וכו' כי המן היה מוריד לישראל אבנים טובות ומרגליות עד כאן. וגם אמרו (תנחומא בשלח) כי מצות מלרים נטלו קטן שצכולם משא מ' (ל) חמורים כסף וזהב ואבנים טובות וכו'. ואמרו (שם פ' צא) עוד שציות הים גדולה מצות מלרים, הרי שהיה לישראל עושר מופלג, ולפי זה יש טעם וכוון לשלשתם כי לא אמרו אין לוקחים מהיחומים אלא במקום שאין בו שם ולא כפרה אבל במקום שיש אחד מהם כמשכני לוקחים מהם,

אור בהיר

יז) פירוש אדם חשוב שנותן יותר מכדי יכולתו מתמת חשיבותו או מתמת צושה, רמז"ס הלכות מתנות עניים פ"ו הלכה י"א. יז) פירוש רק לטובת עצמה. יח) שהיו עשירים. יט) שלבו נדבו ליתן יותר מיכלתו. כ) שהוא לכפרה, והרי הוא גם כן

דְּהָבָא וְכֶסֶפָא

ובכסף ונחשת

מה שנדבו לצו, השקל לכל אחד שהולך שם כסן העדה וגו' צק (שס) בנדבה ג' צמ"ל לצבוע צדכ שינוי נוסחאות • עשאוהו ותכלת וארגמן ותו הכנים לה שלש ע למלאכת המשכן, ש הכסף אלא שהיה ולהחליפם, חנה יכ הוא מדשש כיתנא עליהם צמר שמעו ו שאר המינין צמר ג ירוק,

והגשים גם כן שהגם שיחנו דצ קטן יחשב, והג יעשה צו רועם יתן כל הצריך תרומתי לומר ש מאת כל איש זו המשכן לטעמיכ כל אחד לדבק בצאמלעות המעז; הנפש של ישראל לה קדש ישראל לה ראשית וצאמלע שהשרה עליהם

לטובתם. כא) דלעילא תקחו את וא"ו. כה

ח ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: ח ועבדו קדמי מקדשא ואשרי
 ט ככל אשר אני מראה אותך את שכנתי ביניהון: ט ככל די אנא

לקט בהיר

רש"י

מיני חכשיע: (א) ועשו לי מקדש. ועשו לשמיים
 בית קדושה: (ט) ככל אשר אני מראה אותך.
 כאן בית חת חכנית המשכן (פס"ו), המקרא הזה
 מחובר למקרא שלמעלה הימני ועשו לי מקדש ככל

תוארם ומטרתם רק מה שלמוד מן הכתובים שצפ'
 חזיה: (כד) כבר אמרנו שכל למ"ד הקישור שנאמר אלל
 הקצ"ה בהכרת שפירושו לשמי, כי לא שייך אללו לזרכי, וחון
 מזה כאן היחוד ג"כ מכרית, שהלא מאומרו ושכנתי בחוכס
 נשמע שהוא לי לזרכי, ועוד אם פי' לי לזרכי היל"ל ושכנתי

"בחוכו" לא בחוכס, ועיין לעיל אות א' בפירושינו ויקחו לי, לי לשמי, והוסיף רש"י לומר בית קדושה, שאין מקדש שם
 הע"ס, כי משכן שמו, אלא שם חואר הוא, וענין רוחני הוא, ולא שייך צו עשייה, וחסר מן הכתוב, וכאילו אמר ועשו לי בית
 מקדש (ב"ב): (כה) כאן בהר חכניתו, ואין פירושו כמו שאני עמיד להראות לך בשעת עשיה, שחכית מראה לשון הווה
 הוא, והיל"ל אראה שהוא לשון עמיד (רא"ם): (כו) פי' הגם שמפסיק בלמע"ע עם מאמר ושכנתי בחוכס, אין קפידא, כי

אור החיים

בחוך בני ישראל) שיקיפו המשכן בד' דגלים. ואולי
 כי דברים אלו הם תשובה למה שחשקו ישראל
 (במד"ר ז') בראותם זהר סיני שהיה צרוך הוא
 מוקף בדגלי המלאכים והוא אות בחוכס וחשקו
 אהב להיות כן בחוכס, ולזה באה התשובה מבחון
 לבות"י) ואמר ועשו לי מקדש ושכנתי כמו כן
 בחוכס:

ח. ועשו לי מקדש וגו'. לריך לדעת למה קראו
 מקדש ותכף חזר צו וקראו משכן
 דכתיב את חכנית המשכן. ונראה כי אומרו ועשו לי
 מקדש היא מלוא עשה כוללת כל הזמנים בין
 במדבר בין בכניסתם לארץ ככל זמן שיהיו ישראל
 שם לדורות, ולריכין היו ישראל לעשות כן אפילו
 בגלות אלא שמיניו שאסר ה' כל המקומות מעת
 שנבנה בית המקדש כאומרו (דברים י"ב ט') כי לא
 באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, ולזה לא
 אמר ועשו משכן שיהיה נשמע שעל אחו זמן לצד
 נאמרה מלוא זו. ואחר מלוא עשה דרך כלל אמר פרט
 הנעשה במדבר שאינו מקום לבנות בו בנין אצנים
 שיעשה משכן כסדר האמור. והמלא שכתב רמב"ם
 בפ"א מהלכות בית הבחירה מלוא עשה לעשות בית
 לה' דכתיב ועשו לי מקדש עד כאן, וטעמו הוא
 משינוי הלשון כמו שכתבנו. עוד יראה באומרו
 ועשו לי מקדש כי מעת שעושים אחו לשמו יחברך
 כאומרו לי הגם שעדיין לא שרתה צו שכינה הרי
 הוא מקדש ודין קודש יש לו:

ז. ככל אשר וגו'. בפסיקתא (רצחי ט"ז) אמרו
 כשאמר ה' למשה ועשו לי וגו' נבאל
 משה ואמר לפניו הלא השמים ושמי השמים לא
 יכללוהו וגו' עד שאמר לו הקדוש צרוך הוא לא
 כמו שאתה סובר אלא כ' קרשים וכו' עד כאן.
 ולריך לדעת מי עמד בסוד ה' ומשה עבדו לדעת כל
 הדברים שעברו צויהם, והגם שכל דבריהם דברי
 קבלה הם עם כל זה לא יצטר דבר מהכתובים.
 ונראה לומר לדבריהם ז"ל שהוקשה להם שאין
 משמעות לכחוד ממה נפשך אם הוא נמשך למטה
 על זה הדרך ככל אשר וגו' חעשו לא היה לו לומר
 וכן בחוספת וא"ו אלא כן חעשו שהיא גזירת תחילת
 מה שאמר ככל אשר וגו', ואם אומרו ככל חוזר
 לאומרו ועשו לי מקדש"י) לא היה לו להפסיק

אור בהיר

כמו) שאם לא כן מנין לו שהוא מלוא לדורות. (ל) פירוש בלמע"ע. (לא) פירוש הגם שלא הוציאו מהשבתם מכה אל
 הפועל. (לב) וכמו שכתב רש"י ז"ל. ומינת וכן חעשו הוא דבר צפני עצמו לדורות.

באומרו
 מקדש כ
 וממה
 מאמר כ
 וסמך ט
 הקרשים
 שאנו רוי
 יצין שזכ
 מתחילה
 סבר. ונ
 באמנע,
 היא ככ
 והסברא
 לצדך יצ
 הלא שמ
 לו ככל א
 והכחוד
 אראה ל
 וכו'. וטו
 בעזרת ה
 ז"ל (ברכ
 ובללאל ו
 שלא אמ
 לבללאל ל
 בללאל מו
 כך שמעו
 צודאי כן
 וקשה אי
 עליו דבר

לג) וסיים
 פרט ופרט
 כאומרו את
 כך שמעתי ו
 שהמוס' שם
 חכנית וגו',
 שפסוק שצפ
 חיים על רש
 צראשון, ופי

תבנית המשכן ואת תבנית פלגליו
ובן תעשוי: ׀ ׀ ׀ ועשוי ארון עצי שטים

מחזי יתד ית דמות משכןא וית
דמות קד מגוהי וכן תעבדון:
ועבדון ארונא ראעי שמים

לקט בדור

רשי

אשר אני מראה אותך: **ובן תעשו**. לדורות (סנהד' ע"ג), אם יאבד אחד מן הכלים או כשחששו לי כלי בית עולמים כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכוונות⁽¹⁾ שעשה שלמה כתבנית אלו חששו אותם, ואם לא היה המקרא מחובר למעלה* היינו לא היה לו לחובז וכן חששו אלא כן חששו והיה מדבר על עשיית אהל מועד וכליו⁽²⁾: **ועשוי ארון**.
שינוי נוסחאות - למקרא שלמעלה.

זה מלילת יופי הדיבור והכתב, ורלונו בזה לעשות הקדמה לדרשת חז"ל שמאמר וכן חששו הוא דיבור בפני עצמו לדורות, ואינה סיוס לרישא דקרא, וכמו שמוכיח לקמן מוא"ו של וכן חששו (בא"י): (בז) פי' כיור וכנו, וכן בכל הדברים שלא ידעו היאך להמנהג ולעשות נלמד מפסוק זה שיעשו כמו שעשה משה, אבל במקום שצאה להם הקבלה לשנות, או שהולילו מדרוש ורמו הכתוב או כשדנו ביחד נביא אורים ותומים וסנהדרין פשוט הוא ששינו, ועל זה לא קאי מאמר הכתוב וכן חששו, שהרי קיימו את הפסוק וכן חששו במלא מוצן המלה שהרי עשו כמו שעשה משה ממש, שהלא משה עשה במעמד נביא (הוא עצמו) אורים ותומים וסנהדרין, וכמו כן עשה שלמה לשנות גדול המוצח לעשותו כ' אמה על כ' אמה, והכרוזים וכו' (ד"ד - אדה"ח): (בח) פי' לפירושו: ב' פעמים מוזכר זכרון העשייה, א' בראש פסוק ח' דכתיב

אור החיים

והדרגותיה לא צגדר המספר⁽¹⁾ כי צבוח מעל צבוח וגזובים, הלא חמלא אומרים ז"ל (אבות פ"ג) אחד שיושב ועוסק בחורה שכינה עמו שנאמר (לעיל כ' כ"א) בכל המקום אשר אזכיר את שמי, ואמרו על ב' וג' וה' ועשרה וכל אחד כפי הדרגתו, ואמרו עוד (ב"ר סוף וילא) שאין השכינה שורה על פחות מס' ריבוא כי מעטם זה לא נחנה החורה להאבות עד שהיו הבנים במספר ס' ריבוא, מכאן תקיש ותדון כי הדרגות הקדושה הם מא' עד ס' ריבוא, וזה צבחינת המספר וצבחינת האיכות כמה הדרגות מאחד לאחד⁽²⁾ עד אין קץ. וכיון שכן כאשר אמר ה' למשה שיסכון בחוכמו לא ידע משה הדרגות של צחינה השוכן כמה שיעורה לזה נתחכם ה' ודיבר אליו כדברים האלה ושכנתי בחוכם ככל אשר אני מראה אותך סמך ככל אשר וגו' לושכנתי לומר כי אותה צחינה המדברת עמו כשיעור אותה המרכבה אשר היה מראהו ישכון בחוכם, וכפי זה תהיה נקשרת תיבת ככל וגו' עם ושכנתי וגו'⁽³⁾: **ובן תעשו**. הנה לפי מה שפירשתי שהראהו

אור בדור

כי עד עתה היו ב' הדרכים לפניו בספק הגם שצירד א' מהם. (ב) ויהיה פירוש שמעתי מלשון הבנה. כלומר, אחר שדנת לפניך הבנתי דברי ה' ב"ה. (בא) ויכול משה להרחיבו אם יראה. (בב) ואם כן נפקד הטובה, שבשיעור ובמדה כזו ישנם רמזים וכוונות וסודות נשגבות ורמות. (בג) פירוש אין אדם יכול למנות ולספור ריבוי ההדרגות שיש בה. (בד) פירוש אינו דומה השראת השכינה שיש לראובן כשלומד לבדו, לשמעון כשלומד לבדו, שכפי ההכנות של כל א' וא' מריקים עליו ההשפעה. (בה) ולא

ובדרך רמו ירמו הכתוב צאומרו בסדר זה שהקדים ושכנתי בחוכם קודם אומרו ככל לומר לו ענין גדול כי צחינת הקדושה

תבנית המשכן
אל יקשה לך
חששו⁽¹⁾, כי
לשונם אחד
העיר והעזר
וסנהדרין מן
ככל אשר או
חששו לדורו
כסדר הזה
התלמוד מת
כי לכשנאמר
כאן יחור כי
היה נשמע
שעברו הדב
לשמוע דברי
ושכנתי⁽²⁾, ו
וכן פירש ר
קרא יתירה
רשי ז"ל לו
אני וגו' שה
ככל וגו' א
להחנוד לט
לדורות, ולד
כי אומרו כ
ממה שהרל
עם ועשו לי מ
אשר אני מראו
הוא כן חששו.
כל סוף הפסוק
בכלל. **בב**
חששו גם כן פ
קשה, כי רלונו
למעלה, בעבור
לא על ועשו ל
ועשו לי וגו' ו
אם לא יאמר
מראה. **ב**
אמר דבר זה

עין צעין התגלות כבוד מלכותו עליו, מכל מקום מושרשת בלבינו אמונת אומן כי הוא לבדו אלהינו היה הוה ויהיה. וזה שאמרו בגמרא, שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, עד כאן צריכה כוונת הל"ב, היינו אף בזמן הגלות כאשר לא יראה האדם צעינו את כבודו ואת גדלו, עם כל זה האמונה תלויה דייקה בצוונת הלב, להאמין בלבינו באמונת אומן על כל הצד עליו, כי הכל מאת ה' לעובה. ולטעם זה תקנו חז"ל להעביר ידיו על עיניו בפסוק ראשון שבקריאת שמע, להורות כי אף שאין לנו רואים צמו עינינו השגחתו ית"ש, מכל מקום האמונה קשורה בלבינו כיחד שלא תמוט.

ומעתה כאשר ציקש הקצ"ה להשרות שכינתו בתחתונים, ככחוצ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, היה צריך שתהא האמונה חזקה ואיתנה בלבות בני ישראל, שהרי אין מלך בלא עם, ואין שייך שישכון כבוד מלכותו אלא בעם המיוחדים את שמו וחרדים אל דברו באמונה שלימה, ולזה הזכיר הכחוצ ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לצ"ו, היינו שלבו שלם באמונה התלויה בלב, ולזה דרש המדרש, ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לצ"ו, הכ"ד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, כי אמונה זו צריכה כוונת הלב דייקה, להאמין באמונה שלימה ביחודו ואחדותו ית"ש בעולם אף כאשר אינו נראה לעין האדם.

*

7 ב או יאמר לבאר המדרש, ויקחו לי תרומה, הכ"ד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד.

(3) ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתו. וכבר דקדקו להבין הכוונה באמרו מאת כל איש אשר ידבנו לצ"ו.

וזוה שאמר הכחוצ ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לצ"ו, היינו שיתנו בנדיבות הלב לכל ירע לבבו צחתו את תרומת ה', והענה לזה כחצ בתרגום אונקלס, ויפרשו"ן קדמי אפרשות"א, שיפרשו תרומה ממה שפרש כבר בציתו מקודם, ואז כאשר יערך לתת אל הגזרים את תרומת ה', ישמח לקראתם ולא ירע לבבו צחתו מהונו תרומה.

*

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתו. יש לדקדק על אומרו ידבנו לצ"ו, דלכאורה יספיק לומר מאת כל איש אשר ידבנו.

(3) במדרש (הוצא בדברי יואל) ויקחו לי תרומה, הכ"ד (דברים ו ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. והוא פלאי.

וגראה בהקדם לבאר מה שאמרו חז"ל (ברכות יג:) רבי צשעה שמעציר ידיו על פניו מקבל עליו עול מלכות שמים, וצטור אורח חיים (סימן סא) העתיק הגירסא, מעציר ידיו על עיניו, וכן איפסקא הלכתא בשולחן ערוך (א"ח סימן ס"א ס"ה) להעביר ידיו על עיניו בפסוק ראשון שבקריאת שמע. וטעמה צעי.

אמנם הנה איתא בגמרא (ברכות יג:) הנו רבנן, שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, עד כאן צריכה כוונת הלב. וי"ל הרמז בזה, כי שורש ועיקר האמונה אשר לנו מיוחדים שמו בכל יום חמיד פעמיים באהבה, שיקבל עליו כל אדם מישראל עול מלכות שמים, להאמין באמונה שלימה שהצורה יחברך שמו הוא אחד יחיד ומיוחד. צשמים וצארץ וצארבע רוחות העולם, והוא לבדו. צורא ומנהיג לכל הצרואים ומשגיח עליו בהשגחה פרטית בכל עת ובכל רגע, ואף צימיו. אלה אשר אוחותינו לא ראונו וההסתר פנים גדול עד מאד, ואין אנו יכלים לראות

והורסים מה שצויים הצדיקים. וכמו שאמר פעם אחת מרן הקדוש מלאנו ז"ע שצית המקדש של מעלה נגמר, אלא שחסר עדיין הפרוכת, וענה הרה"ק רבי יהושע מטאמאשוב זללה"ה כי אנו מאמינים באמונה שלימה שרצונו הקדוש יוכל לעשות הפרוכת, ולא השיב אז מאומה, אלא פעם אחרת אמר מהיכן אהם יודעים שלא עשיתי את הפרוכת, אלא שרשע גדול צמעשו קרע אותה, עכ"ד.

ובעת עמדו רגלי צערי ירושלים עיר הקודש תוצ"א (כ"ו סיון תשמ"ג) עניתי ואמרתי צה לפרש מאמר המדרש (ילקוט תהלים רמז תתפ) שאלו שלום ירושלים ישליו אוהבין, מה ראו לומר ולירושלים אחר ברכת הצדיקים, היכן מתרוממות קרני הצדיקים צירושלים. ותמוה מדוע לא יתרום קרני הצדיקים העוסקים בחורה ועבודה בכל מקום שהם, ולפי האמור י"ל הכוונה שקרנם וזכותם של כל הצדיקים מתרומם ומתעלה צירושלי"ם, היינו שנצנה ירושלים של מעלה על ידי תורחם ועבודתם, ועל דבר זה נהכוין הכחוש שאלו שלום ירושלים, לעבודה ולנחמה כי צמורה הצנה ותכונן צכח תורחם ועבודתם של הצדיקים והחסידים, וזהו ישליו אוהבין, הן המה אוהבי ה' אוהבי ליון אשר על ידיהם נצנה צית המקדש וירושלים.

ועל דרך זה אמרתי לפרש דברי הגמרא (תענית ה.) אמר ליה רב נחמן לרב יצחק, מאי דכתיב (הושע יא ע) צקרצך קדוש ולא אצוא צעיר, משום דצקרצך קדוש לא אצוא צעיר, אמר ליה, הכי אמר רבי יוחנן, אמר הקצ"ה לא אצוא צירושלים של מעלה עד שאצוא לירושלים של מטה, פירש"י והכי קאמר עד שיבא צקרצך קדוש למטה לא אצוא צעיר שלמעלה. ולדרכינו הכוונה כי על ידי שיביא צקרצך קדוש למטה, שיעסקו הצדיקים בחורה וצמאות צקדושה וצמורה צעולם הזה, צזה יצנה ירושלים של מעלה ויבא הקצ"ה לחובה.

ג) עוד איתא צמדרש (שמו"ר פמ"ע ס"א) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה (שיר השירים ח ז), מים רבים אלו העוצדי כוכבים, אם היו מחכסין כל העוצדי כוכבים לצבל את האהבה שצין הקצ"ה לישראל לא היו יכולים, אם יתן איש את כל הון ציתו באהבה צו יצונו לו, אצל בני עשו לי מקדש של יריעות וירדתי ושכנתי צתוכס. ולריך ציאור.

ויבואר על פי מה שכחצ צזרע קודש (פ' תלף) לפרש הכחוצ כי חצנה צית חדש ועשית מעקה לגגיה, דהנה אנו אומרים צתפילה וצנה אוחה צקרוב צימיו, כי הקצ"ה צונה ירושלים צימיו"ו, על ידי הימים שלנו, שצכל יום כשאדם עוצד אוחו ית"ש הכל לפי מעשיו צונה את ירושלים וצית המקדש, יש צונה ציום אחד שורה שלימה ויש מניח למשל לצנה אחת, וכן שמעתי מהרב הקדוש מו"ה אלימלך זל"ל שכשעשה עליית נשמה ראה שנושאין את כלי הצית המקדש, ואמרו לו שהם אוחם הכלים שהוליא הוא מהגלות, וזה שאמר כי חצנה צית חדש, כשהאדם צונה הצית המקדש שיתחדש לעחיד לצא, ועשית מעקה לגגיה, שחעשה מעקה וגדר סביב צעבודתך זאת, שלא יתראה עבודתך, והסתיר מעשך, רק עבודתך יהיה צפנימיות לצך והצנע לכה עם אלהיך, עכ"ד.

ובזה כתב מרן דודי זללה"ה ציואל משה (צבהקדמה) לצאר הגמרא (ראש השנה יז.) המינים והאפיקורסים שכפרו בחורה יודין לגיהנס ויידוין צה לדורי דורות, גיהנס כלה והן אינן כלים, וכל כך למה מפני שפשעו ידיהם צצול, ופירש"י שהחריבו צית המקדש צעוונם. ולכאורה קשה האיך שייך לומר על המינים והאפיקורסים שצכל הדורות שהחריבו צית המקדש צעוונם, והלא אין לנו צית המקדש זה קרוב לחלפיים שנה, אך הכוונה על צית המקדש של מעלה שנצנה על ידי עבודת הצדיקים, והרשעים צמעשיהם גורמים חורבן למעלה

ג עוד יצוה מאמר המדרש, ויקחו לי תרומה, ה"ד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד.

ז ויקחו לי תרומה, פרש"י לי לשמי. ונריך ציבור דהלל כל המלוות לריך לעשותם לשם מי שאמר ונעשה רצונו.

ג במדרש רבה (פל"ג ס"ז) ויקחו לי תרומה, ה"ד (דברים לג ד) תורה טוב לנו משה מורשה קהלת יעקב. ונ"צ.

ונראה בהקדם דברי מרן דודי זללה"ה בדברי יואל (פ' וחתחנן עמוד נד) לפרש מה דאיתא בגמרא (פסחים נו.) שאמרו שצטי יה ליעקב אבינו, כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו אלא אחד, ויש לדקדק מהו הכוונה צמה שהקדימו לומר כשם שאין בלבך אלא אחד, ולכאורה היה להם לומר אין בלבינו אלא אחד וחו' לא, אמנם ציבור הדבר כי הרשעים כים נגרש ומצקשים תמיד תחבולות להדיח את ישראל מדרך הקדושה ואמונתם הלוּפּה, וזה דרכם כסל למו לערצב באמונת ישראל אמונות טפילות ודעות כוזבות, ועל זה נתכוונו שצטי יה שאמונתם צה' הרי היא זכה וללולה כשם שהיא בלבו של יעקב, ולהוציא מלבם של רשעי הדור המערצבים את האמונה בדרכים שונים, ולכוונה זו אמרו במדרש (דצ"ר פ"צ סל"ה) שמע ישראל, היינו ישראל סבא, פי' שצטי ישראל מקבלים עליהם עול מלכות שמים כפי שמסורה בידם מיטקב אבינו, עיי"ש שהאריך צנועם אמריו.

והנה צמן שצית המקדש היה קיים היו צטי ישראל שואצים ממנו כח הקדושה, וכמו שכתבו החוס' (צצא צחרא כח. ד"ה כי) כי מליון חלל חורה, לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכתיים עוסקים צעבודה, היה מכוון לצו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, עיי"ש. וקדושה גדולה זו היחה שמירה מעולה לכל צטי ישראל, להיות דצוק בכל עת צדרך הקדושה

← ומעתה י"ל כי מלות ועשו לי מקדש ושכנתי צחוכס נוכח צכל הדורות צכל מקום וצכל זמן, היינו שעל ידי עבודה צטי ישראל יצנו צית המקדש של מעלה, ויזכרו מלגרוס צמעשיהם חורצן למעלה חלילה, ולזה סיים הכחוצ ואמר וכן תעשו, ודרשו חז"ל (סנהדרין עז:): וכן תעשו לדורו"ת. וצח הרמז צזה לכל הדורות לצנות צית המקדש של מעלה על ידי קיום החורה והמלוות. ועל זה הזכיר הכחוצ ויקחו לי תרומה מלח כל איש אשר ידצנו לצ"ו, שחל עבודה זו צצחינת ועשית מעקה לגגד, היינו שיסחיר מעשיו ויעבוד עבודתו צפנימיות הלצ, והלנע לכת עם אלהיך.

וזה שדרש המדרש, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, אס היו מתכנסין כל העובדי כוכבים לצעל את האהבה שצין הקצ"ה לישראל לא היו יכולים, כי כך דרכן של הדיקים להיות נפשם חולת אהבה אל ה', ועובדים עבודתם הקדושה צרשפי אש אהבת השי"ת, ועליהם נאמר שאלו שלום ירושלים ישליו אוהבי"ך, כי הם צונים צית המקדש וירושלים של מעלה, וזה שסיים המדרש ואמר, אצל צטי עשו לי מקדש וירדתי ושכנתי צחוכס, כי צכה עבודה הדיקים באהבה רצה וצנה צית המקדש של מעלה, וכאשר יוגמר צשלימות יצח משיח לדקינו וירד הקצ"ה לשכון צחוכס.

ועל זה דרש המדרש, ויקחו לי תרומה, ה"ד שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, כי מאחר שהכחוצ מלות את ישראל לצנות צית המקדש של מעלה על ידי מעשיהם העוצים, על כן צח האזהרה צזה לאחוז באמונה שלימה כי ה' אחד ושמו אחד, ולא יהא חלקם עם המינים והאפיקורסים הכופרים באחדות הצורח וצכל החורה, וצזה הם פושעים ידיהם צצול להחריצ צית המקדש צעוונס.

*

(ה) יהי ביתך פתוח לרוחה. כציתו של אברהם אבינו עליו השלום שהיה פתוח לארבע רוחות העולם, כדי שלא יאערכו האורחים להקיף למצוא הפתח: ויהיו עניים בני ביתך. ולא יקנה עבדים לשמשו. מועב שיהנו ישראל מנכסיו, ולא זרע כנען הארצה באשתו אמרו. מדקאמר עם האשה, ולא אמר עם אשה, למדנו שבאשתו אמרו. איך דמפרשי באשתו נדה בלבד, שלא יצא לידי הרגל עצירה.

לב אהרן

משנה ה

יוסי בן יעזר איש ירושלים. נראה לפרש בכמה אנפין כוונת התואר איש ירושלים.

וי"ל על פי מה שכתב א"י זללה"ה בייטב לב (פ' מסעי) כמה שאמרו חז"ל (גיטין טו.) בטעם שנקרא ארץ ישראל ארץ הצבי (דניאל יא מא), מה צבי אין עורו מחזיק את בשרו, כך ארץ ישראל פשטא לה וגמלא לה. כי החוש מעיד על זה, כי ארץ ישראל הייתה ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, ועמה בעוונותינו הרבים בחורבנה איננה רק מעט מועיר לארכה ולרחבה, והטעם מצואר במפרשים כי בזמן שעסקו ישראל בחורה שבעל פה ודרשו על כל קוץ וקוץ חלי תליס של הלכות, והוסיפו גזירות ותקנות גדריס וסייגיס למשמרת התורה, התורה נחגדל ונחרחז והולך וארוכה מארץ מדה, ובזכות זה גם ארץ ישראל מתרחב והולך, ובשביל שעזבו תורה שבעל פה, גם הארץ גמלא לה, עכ"ד. (ועי' ב"מ או"ח סי' מו.)

ובזה יתבאר המכוון מה שנקרא התנא יוסי בן יעזר איש ירושלים, על שם שהרחיב והגדיל את גבולי העיר ירושלים בחידושי תורה ודרשות תורה שבעל פה.

*

ב עוד י"ל על פי מה דאיתא במס' כתובות (דף עה.) על הכתוב (מהלים פו ה) ולציון יאמר איש ואיש יולד זה והוא יכוננה עליו, אמר רבי מיישא בר ברין דרבי יהושע בן לוי, אחד הנולד זה ואחד המנפה לראותה, ופירש"י אפילו המנפה לראותה יקרא מבניה כאילו נולד זה. ולכאורה אינו מובן מאי טעמא המנפה לראותה יקרא מבני ציון, הלא סוף כל סוף לא נולד שם ואפשר שאפילו לא היה שם כלל.

וביאר כ"ק מרן דו"י זללה"ה בדברי יואל (פ' מולדות עמוד חרמח) על פי מה שכתב הרמב"ן (עירובין פ:.) דלדעת האומר תחומין דאורייתא, לכאורה הא"ך יועיל תקנתא דרבנן בעירוב על ידי פת להסיר איסור תורה בקום ועשה, ומירץ דמכיון שדעמו ומחשבתו של האדם על המקום ההוא שהניח שם פתו, ואמר מערב שבת תהא שציתמי במקום פלוני, נחשב כאילו הוא שם בפועל ממש, עי"ש. וזהו ביאור דברי הגמרא, אחד הנולד בארץ ישראל ואחד המנפה לראותה זכותן שוה והרי הוא כאילו נולד זה, דכיון שכל מחשבתו ותשוקתו ותפלו על המקום, נחשב מדאורייתא כאילו הוא שם בפועל ממש, עכ"ד.

האשה. בן
באשת חבר
זמן שאדם

לדבר מלוה, כגון ר
מדברי חכם זה ש

וזה יש לומר ה
בן יעזר אי
היה תמיד בירוש
שם בפועל, עם כ
היה נחשב

ובאופן א
צע

על חומותין
היום וכל הלילה
הוא לא דמי לכם,
ישם את ירושלי
ותפלה נבנה קצת
היה נגמר אותו
שעושין הדדיקים
בואו שאיש אחד
שעושה עבירות
ואלו המוכיחים
פקדונים שומרי
עבירה בנין ציט
ותה שאמר על
שומרים, אלו הו
על ידי זה יבני

כר"ל ר' אהרן ט"א אהרן ט"א
ח"ק באשון

ומדברי המשנה נראה דאפילו באשתו
 עבורה, וכן אמרו חכמים (מגיגה ה, ב) ^ז
 מגיד לאדם מה שיחזו (עמוס ד, יג) אפילו
 שיחה קלה שבין איש לאשתו מגידין לו
 בשעת הדין, אלא אם כן נרץ לפייסה
 לדבר מלכה, כגון רב דשח ושחק ועשה לרכיו: מוכאן אמרו חכמים. רבינו הקדוש שסידר המשניות כתבה,
 מדברי חכם זה שאמר ואל תרצה שיחה עם האשה, למדו חכמים לומר כל זמן שאדם מרצה שיחה עם

האשה, ^ז באשתו אמרו קל וחמר
 באשת חברו, מוכאן אמרו חכמים כל
 זמן שאדם מרבה שיחה עם האשה,

לב אהרן

אומר השי"ת אל המוכיחים שנדצו לבס לשמור
 חומות בית המקדש, אחס המוכירים לבני אדם
 את ה', אל דמי לכם ואל תתנו דמי לו, פי' לא
 תיעפו ולא תיגעו ותמיד תוכיחו את בני, עד
 יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ,
 עכ"ד. (ועיין באש"ך שם כע"ז).

והנה מלינו שתיבת איש יתפרש על גבור
 במלחמה, על דרך (שמות טו ג) איש
 מלחמה. וזה המכוון איש ירושלים, שהיה
 מוכיח ולוחם עם עובדי עזריה, כדי שלא
 יגרמו צמעשיהם להפיל חלילה חומות
 ירושלים, ואדרבה יוסיפו אומץ בשמירת
 התורה והמנוח לחזק צדק הבית המקדש
 וחומות ירושלים של מעלה. ^L

*

ד או יאמר על פי מה שכתב א"י זללה"ה בעני
 חיים (ח"ב פ' משפטים) אהא דאיתא במס'
 גיטין (דף פח: ובמח"ה במילתא) שיש לבית דין בזמן
 הזה דין סמוכין, דאנן שליחותיהו דקמאי
 עבדינן, הכוונה על פי דברי האור החיים הקדוש
 (פ' שלח) ששליחו של אדם כמותו, היינו שגולד צו
 תכונה וכוונה מאת המשלת, ע"ש. והכי נמי
 כיון דאנן שליחותיהו דקמאי קעבדינן, גולד

וזה יש לומר המכוון מה שנקרא התנא יוסי
 בן יעזר איש ירושלים, להורות שמחשבתו
 היה תמיד בירושלים, ואף גם בזמן שלא נמצא
 שם בפועל, עם כל זה צביל מחשבתו ותשוקתו
 היה נחשב כאילו הוא נמצא שם.

*

טז ובאופן אחר יתבאר על פי מה שפירש
 בערבי נחל (פ' שלח) הפסוק (ישעיה
 כד ו) על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל
 היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המוכירים את
 ה' אל דמי לכם, ואל תתנו דמי לו עד יכונן ועד
 ישים את ירושלים תהלה בארץ, כי בכל תורה
 ומלכה נבנה קצת בנין ביהמ"ק של מעלה, וכבר
 היה נגמר אותו ביהמ"ק ברוב תורה ומנוח
 שעושין הנדיקים בכל דור ודור, אלא החסרון
 הוא שאיש אחד בונה ומאה סותרים, כי האדם
 שעושה עבירות הוא סותר תמיד קצת מהבנין,
 ואלו המוכיחים שמליים בני אדם מעבירות,
 נקראים שומרי החומות, שלא יסתרו עובדי
 עזריה בנין בית המקדש וירושלים של מעלה,
 וזה שאמר על חומותיך ירושלים הפקדתי
 שומרים, אלו המוכיחים, תמיד לא יחשו, ואולי
 על ידי זה יבנה בית המקדש במהרה, ושבו

אומר, ויהיו חה עם

עם האשה, ל עזירה.

כחובות ה וליון ה עליון, ע צן לוי, לראותה, ח מצניה זי טעמא ו סוף כל היה שם

יאל פי ה שכתב תחומין ח דרבנן יה בקום יבחו של זו, ואמר ני, נחשב זו ביאור אל ואחד יא כאילו זו וחפנו הוא שם

ב א מ"י פ"י מהל'
שמה ויובל ל"י יב'
ג ב ע"ש א"ר ח"י
רמ"ט פ"א :

[ג"ל דנה]

ד גר מ"י פ"ח מהל'
י"ט ג"ל ח ופ"ז מהל'
ח"ה כ"ל יד ע"ש א"ר ח"י
פ"ה פ"ה פ"ה א"ר ח"י
י"ד פ"י ג"ל ע"ש פ"א
ה ה מ"י פ"כ"ט מהל'
ג"ה ס"ה ה ס"ה
פ"ה כ"ט ע"ש א"ר ח"י
פ"י ג"ל ע"ש פ"א
ו ו מ"י פ"ג מהל'
הע"ה ס"ה ד ע"ש פ"א
א"ר ח"י פ"ה ע"ש פ"א
פ"ה ח"י ח"י ח"י ח"י
ח ח"י ח"י ח"י ח"י
י"ד ח"י ח"י ח"י ח"י

העושה מלאכה במוצאי שבת. אור"י דליחא בירושלמי הכי
הכי נשי דנהיגי דלא למעבד עבירה דבאפוקי שבת
לאו מנהגא עד דהיפני סידרא מנהגא פ"י (ג) שיליס ההפלה מנהג
כשר ובהא חייבי נמי הכא : **וכאן**
יהודה. סימה (ד"ב) גופיה אמר
כ"פ"ד דברכות (ד' י"ז). כל העוסק
בטורה שלא לשמה טוח לו שלא
נכרה ואור"י דהתם מיירי כוון
שומד כדי להתייר ולקטטר ולקפח
את חבריו בהלכה ואינו לומד ע"מ
לעשות אבל הכא מיירי דומיא דהיא
לדעול יק שפל וכשר דלא עבד
כוונה שבתא ולא במעלי שבתא שאין
מתכוון לקום רעה אלא מתוך עלנות
אפ"ה גדול עד שמים חדו"א :
מתקולתא. מטוה לך קולתא
אוהה מתקולתא

לפי ששכרת לשיעור משקל מטוה
כדתן בכחכות (ד' ס"ה) כמה
הוא עושה לו מהע"ה כלע"ס
ופר"ח שיהא מחבזה על כך שהיא
מגלה זרותיה בשעת עוונה :
ומגדלי כהמה. וקשה לר"ח
דאמר (בבלין ד' ס"ד)

הרולה שיתעבד יעסוק בבהמה
דקה וחמר נמי עשהרות שמעשרות
את בעליהן וי"ל דהתם במורשין :
כותבי ספרים. אור"י בשם
רי"ב"א דדוקא הסופרים
כדי למכור עליהן בקשו לדעולס
ימלאו לוקחין כדקמי הן והגריהם
חזל על המסכירים עמלן לבעלי
בתים לא בקשו שלא היו מקפחים
פרנסתן שלא ימלאו כל כך להסכר :
דירמא אחי לאכרסו מן
הפצור על החיוב.

וה"ה והכי אחי למוטעי חסוק ליה
דמפריש ממון על שאין מינו וי"ל
דכבול איכא למוטעי דליה זיה
מטוס מין על שאין מינו כדפי'
בפ"ל שעתה (ג"ל ל"ה) ואיכא למיחש
שההא עיסה רובה אורז במקום אחד
ויפריש מלוחו לך עד לך אחר :
א

ש"ן לקמן

הגרות הבית
(6) נבוא ודבר יהודה
אמר רב דאמר רב
יהודה : (ג) שם לא
אפשר לן מהי אחר לכו :
(2) תוס' ד"ה כהמה
וכ"י פ"י עד שפלים :

הגרות הגר"א
(6) נבוא ללחויי השם
כהל כ"ל :

[פ"י תוס' מגילה כ"א
ד"ה הלחוי]

רבינו הננאל

ברכה לעולם ושני
התם ע"ה המנהג והפעולה
הכא מחצות אי בני
התם ברכה לא חזי הכא
בערב התם העושה

ואל ישנה אדם. נגמרה [ה] פ"ד ממקום שאין עושין למקום שעושין
ואיזה נמי אל יסנה וליעבד והא אמרת טותין עני חומרי מקום
שלא משם: המולין פירות שביעית ממקום שכלו. לחיה מן השדה
ומייצין בני המקום לבער מן הבית והולין זה למקום שלא כלו
תורה אור ובני אותו מקום עדיין אוכלין

הכטוסין צבית: חייב לבער. משום
חומרי מקום שלא משם: צא והבא
לך אף אהה. מפרש נגמרה [ה].
ג"מ מאי איריא ערבי פסחים.
דקמי עד חלות נמנהגא
מכלל דמחלות ולהלן אסור ולמה
ליה למיחני חלות לאשמעינן הך
דיוקא הא כל ערבי ימים טובים
אסירי: מן המנחה. חשע שעות
ומחלה: סמוך למנחה. קודם לכן:
גידוד עבירה. רמז עבירה:
הענינה צבור. אסור במלאכה במסכת
מענית (ק"ז ב). כשהיו מחננין על
הגשמים אצל שאר מענית ציבור לא
כדלמחר שמואל אין חומר מענית
ציבור כבדל [לקמן דף מ"ז]: *במצאי

משבתות. משום כבוד שבת שמוסיפין
מחול על הקדש: דריו. בעל
מלאכה: שפל ונשכר דלא עבד
כולה שבתא ולא במעלי שבתא.
ואע"ג דלאו לטוס מלוא מיכין מלוא
שלא לשמה מיהא הוא דלמרינן
לקמן יעסוק אדם מלוא ואפי"ה שלא
לשמה: ה"ג ואע"ג דהאי דלא
קעבדן כ"י: עושין לשמה. מעל
שמים ושלא לשמה עד לשמים דמלוא
מיהא קא עבד כדכ"ג יהודה:

מתקולתא. טעמא מלואים יבד
ומהלכת צוק להספין ללל הגרינן
דסכר מועט הוא וממחה אשתו על
סכר מועט: אגרתא. סכר רחיים
שמספין טורה גדול וסכר מועט
אזל קונה רחיים ומוכרן הדי הוא
כשאר פרקמטיא: בקנים. כל
מקלות דקיס קרי קיס שעושין מהן
גדרות ומחלות: אפחזיהו. נפח
שלהן: תגרי סימטא. יושצין
ומוכרין צוק ועין שולטת בהן:
ומגדלי בהמה דקה. הכל זושין
עליהן: וקוצצי אילנות טובות.
למוכר לעלים הכל מתייהס ומלעזין
עליהם וממון כן עין שולטת בהן
ולעקם בני חסד: ונתחנן עיניהם
בחלק יפה. כשחולקים עם אחריס
חמדי מקפדין ליעול חלק יפה:

מתורגמנין. שמועדין לפי החכם
בשבתות ושומעין מפיו ומשמעין
לרבים: ומעות יתומין. למחלות
סכר: ממדינת היס. משלח ספיטומו
חמדי צוקים סכנה: תכלת. לצניות:
אינן רואין. כדלמרחן אס"י יתעשרו לא
יהו עסקין: ואם עוסקין לשמה.
לשום המלוא מלואה ללרינן לה:
רואין. דהואיל ולשמה עושין לא
יעשו כשכל עסקן: מצור לצידון. יוס
השוק של צידון נע"ס והס מממיריס
על עמלן שלא להיבטל מלרבי שבת:
היה אפשר להו. להמנע מן השוק
ס"ט ע"ש ע"ש הי: מארוא. אורז:
דסכר

מקלות דקיס קרי קיס שעושין מהן
גדרות ומחלות: אפחזיהו. נפח
שלהן: תגרי סימטא. יושצין
ומוכרין צוק ועין שולטת בהן:
ומגדלי בהמה דקה. הכל זושין
עליהן: וקוצצי אילנות טובות.
למוכר לעלים הכל מתייהס ומלעזין
עליהם וממון כן עין שולטת בהן
ולעקם בני חסד: ונתחנן עיניהם
בחלק יפה. כשחולקים עם אחריס
חמדי מקפדין ליעול חלק יפה:

מתורגמנין. שמועדין לפי החכם
בשבתות ושומעין מפיו ומשמעין
לרבים: ומעות יתומין. למחלות
סכר: ממדינת היס. משלח ספיטומו
חמדי צוקים סכנה: תכלת. לצניות:
אינן רואין. כדלמרחן אס"י יתעשרו לא
יהו עסקין: ואם עוסקין לשמה.
לשום המלוא מלואה ללרינן לה:
רואין. דהואיל ולשמה עושין לא
יעשו כשכל עסקן: מצור לצידון. יוס
השוק של צידון נע"ס והס מממיריס
על עמלן שלא להיבטל מלרבי שבת:
היה אפשר להו. להמנע מן השוק
ס"ט ע"ש ע"ש הי: מארוא. אורז:
דסכר

מקלות דקיס קרי קיס שעושין מהן
גדרות ומחלות: אפחזיהו. נפח
שלהן: תגרי סימטא. יושצין
ומוכרין צוק ועין שולטת בהן:
ומגדלי בהמה דקה. הכל זושין
עליהן: וקוצצי אילנות טובות.
למוכר לעלים הכל מתייהס ומלעזין
עליהם וממון כן עין שולטת בהן
ולעקם בני חסד: ונתחנן עיניהם
בחלק יפה. כשחולקים עם אחריס
חמדי מקפדין ליעול חלק יפה:

מתורגמנין. שמועדין לפי החכם
בשבתות ושומעין מפיו ומשמעין
לרבים: ומעות יתומין. למחלות
סכר: ממדינת היס. משלח ספיטומו
חמדי צוקים סכנה: תכלת. לצניות:
אינן רואין. כדלמרחן אס"י יתעשרו לא
יהו עסקין: ואם עוסקין לשמה.
לשום המלוא מלואה ללרינן לה:
רואין. דהואיל ולשמה עושין לא
יעשו כשכל עסקן: מצור לצידון. יוס
השוק של צידון נע"ס והס מממיריס
על עמלן שלא להיבטל מלרבי שבת:
היה אפשר להו. להמנע מן השוק
ס"ט ע"ש ע"ש הי: מארוא. אורז:
דסכר

מקלות דקיס קרי קיס שעושין מהן
גדרות ומחלות: אפחזיהו. נפח
שלהן: תגרי סימטא. יושצין
ומוכרין צוק ועין שולטת בהן:
ומגדלי בהמה דקה. הכל זושין
עליהן: וקוצצי אילנות טובות.
למוכר לעלים הכל מתייהס ומלעזין
עליהם וממון כן עין שולטת בהן
ולעקם בני חסד: ונתחנן עיניהם
בחלק יפה. כשחולקים עם אחריס
חמדי מקפדין ליעול חלק יפה:

[פ"י תוס' לקמן
כ"ב ד"ה חמ"פ]

[פ"י תוס' לקמן
ע"ג ד"ה מה
ח"ה]

[פ"י לני
ד"ה יע"ד]

[תוספתא
דכמות ספ"ד]

מוסף רש"י

וכאן בעושין שלא
לשמה. במקום כדי
שעשע וכן משמע
בירושלמי (ברכות י"ז.
והם שם"ש שם העושה
שלא לשמה טוח לו שלא
נכרה פ"י שאינו לומד
כדי לקיים אלא לקטטר).
יתומים נמי לאו בני
מחילה גידור. קטועס
ש"ן הפקדן הפקד
(ג"מ כ"ב).

מתדבין ק"ה:
עבדין נח: קטועס
כ"ב. מ"ה הוריות
י"ד ט"ז כ"ג.

[תוספתא
דברות ספ"ד
והם הגרמא
ש"ה]

[כ"ב כ"ב]

[מגילה ז']

[תוספתא
דברות ספ"ד]

[תוספתא
דברות ספ"ד]

[תוספתא
דברות ספ"ד]

[תוספתא
דברות ספ"ד]

אלו דברים פרק שמיני ברכות יח

בן ביום במאמר הכתוב כי ביום אבלך ממנו מות קמות והנה
 בשירי קרפ ומן עשירית עד הלילה אינן אלא ג' שעות נמצא
 לפי שהאיקור לא הירק לזמן אכסר שיבואו נדיקים ליד תקלה
 ובתרת התירון והתנוללות של כל העולם והכריות שאכלו מעץ
 זרעא אך טעם מ"ס ב"מ שהקסה על מ"ש ר"ל אדם הראשון
 שימר את השב אף כי יודע אימתי שבת מאחר שלא פסקה האור
 זע"ס ששמה ל"ז שעות וכמו כן קסה על הקדמה הנ"ל אך
 אכסר לומר דען הדעת לא היה נאסר רק על אופיו יוס לכד אך
 היה יודע אימת נפקה האיקור ויתקיל היתרו וע"כ ז"ל כי ביום
 אבלך ממנו לא ידוקא רק שסיה נאסר לעול ואסר כן סדר ההתנוללות
 למקומו אילו אינן זה הי' אסור לא היו אובלין הנדיקים
 ממנו אדם וזוהו לכך באשר ראה שלא פסקה האורה הקטיל כל
 היולס לאור מחמת שיסיו פטורין מדין מיתה שנקנס עליהם
 מחמת אבילת איסור של ען הדעת וכנ"ל ולכן מהיים באגדתא
 דא ביין שי"א השבת הקטיל החסך לשמש נתיירא אדם הראשון
 אחר אכסר זה בטוב בו הוא ישופך ראש אכסר בל לנשכני
 ואומר אך חסך יספני אשר ללאורה למאמר זה אינן לא יאור
 כלל ולפי' יתכן א"י אשר ראה כי החסך מממשם וכל ואמר
 אכסר זהו מיתה שנקנסה עליו כדאית' במכתב ע"ז הי' תמה
 למה נקבה מיתה עליו הלא י' לו התנוללות הנ"ל אשרי ששמה
 האורה כל ל' שעות אי' לומר שלא נאסר האילן רק לאותו היום
 ובקושיט יפ"כ כי במה יודע זמן כלות ע"ס וע"כ לא י' שלא
 ולא לזמן ואמרי' שאכלה חוה נמנו ואין הקב"ה מביא תקלה
 ע"י נדיקים לכך אבל גם הוא וכנ"ל וז"ל הטעם שנקנסה עליו
 מיתה הוא מטעם שזכר במאמר רז"ל שטעו הנריות והסתוו
 לאדם הראשון לכך נאמר הן האדם הי' כאחד ממנו כדאיתא
 בכ"י ושוד הובא בספר נפמולי כובל ב"ר כי אדם ואברהם
 היו נבלגו אסר ולכך הולך גם אברהם להיות גידון באור כשדים
 במאמר הכתוב פסלי אלהים תטרפון באש ולכך הוכפלה
 הכיפה באדם הראשון ונאמר לומות קמות עיתה לאדם הראשון
 מיתה לאברהם ונבדו סיה אדם כי דיט בשריפה וזה נודע כימי
 שנתקייב שריפה נופל לאור אונמס מכיסו לכך אמר אך חסך
 יספני אותו שנאמר כוהו ישופך ראש שהוא הנמש בל
 לנשכני לפיט נדון בשריפה וכנ"ל וזוה' :

מנוכך רמים לים ואי הא בפיכא ויהדר עליה קב"ה גלגל דר"י
 קאי הא שאנוי ליה ולא ירס ליה כלל בנין כן רימיו דאלו
 איהו אהבה דאית ליה עיקרא רימיו דאקרי' סליס איהו דהו
 מתרין כטרין בין דינא בין כטיבו כמה דתינין כלל נפסך ואפילו
 נוטל את נפסך יכו' ועל דא אור דמעשה בראשית נפיק ולבנת
 אינינו כד אינינו ושרא דינא קאי אוקתכליל תרין כטרין כדא
 למיהו שלימא דא אהבה כדקא יאסר נמצא לפי' דעס הוהר
 שנתן טסס על גניות האור כדי שיעבדו להקב"ה באהבה שלימא
 ולא בגין עושרא ובנין ואכסר דר' זעירא לא ק"ל כסאחר אלס
 כהאי תנא דאמר האומר תנו קלע ללדקה כשכיל שמים בני הרי
 זה נדיק גמור דהק הא' תנא לומר נדיק גמור אין פילוק בין
 העובד ע"מ לקבל פרס או מאהבה גמורה כדאיתא בתוס' ר"ם
 דהא דאמרו בפרקי אבות אל תפוי כעבדים המשמשין את הרב
 על מנת לקבל פרס היינו דווקא בא"ה שמוסין על הרשאות
 נמצא לפי' בישראל אין פילוק כלל ולא נוכל לומר כדעת הוהר
 שסי' גניות האור כדי שישלו הדינין ויבדו הקב"ה מתוך דוקא
 כי מיקני לנדיקי דאכלי תרי עלמא לכך דרש ר' זעירא כי
 עיבת ויבדל אין פירושו גנייה אלא הכדל ממש דאין מברכין על
 הנר עד שיאותרו לאורו וכנ"ל וזהו יתבאר עוד ייחלשי' קמיה
 מאור סקוף פרקאין עומדין ו"ל ר' חוקי' גסס ר' ירמיה אמר
 העניין אמנל הכדלה נריכין שיתע עיניהן בכוכב ועיניהן כנר
 ר' חוקי' גסס ר' אמר ד' מינין שכלולב ניסילין דר' גידולן עכ"ל
 בודלי' אלס מוכין נריכין לחדש להיות קמוזים באתם ויטר אך
 מתקלה נאל' כמה נחלקו במרו"ל דבתנאומא דרש' ועשו לי
 מקדש לי לשמי ובמ"י מייקיל כל מקום שנא' לי הרי הוא קיים
 לעולם בבהנים וכהנו לי בלוים והוי' ליה לויים במקדש ועשו לי
 מקדש נלע"ד דמאן דמ"ל ועשו לי לשמי ק"ל כדעת הוהר שאף גם
 בישראל הוהרו שלא לעבדו על מנת לקבל פרס בין נריכיה כל
 מזהו לפיות לשמה ד' וכיוקר מה שהזירה העולם במקדש
 לעשותה לשמה נלע"ד משום דאי' בפרק מקום שנהנו ח"ל רבא
 רמי כביב מעל שמיס ספקד וכתיב עד שחקים אמתך ונשני
 כאן בעושי' לשמה כאן בעושי' שלא לשמה וכו' ופי' הנאון כח"א
 שכל העושה מזהו שלא לשמה אינו זוכה רק לרקיע סקיס שבו
 טומיין מן לנדיקים במאמר הכתוב עד שחקים אמתך' אבל
 העושה מזהו לשמה זוכה למעלה משחקים' לכן כאן במקדש
 שאמרו רבינו ז"ל מקדש שלמשה מכוון כנגד מקדש
 שלמעלה וכן מסנן דאקרי' מקדש כדאיתא במאמר מקדש של
 מעלה הוא בזבול שהיו למעלה משחקים ולכן הוהר התורה
 על הפקדש בפרטות שיעשו לשמה כדי שיגיע הזכות עד זבול
 שהוא למעלה משחקים שהוא מקום מקדש ואכל הא' תנא דמ"ל
 כל מקום שנאמר לי הרי הוא קיים לעולם ולא דרש לי לשמי
 ק"ל כהאי תנא דאמר האומר קלעו ללדקה כשכיל שמים בני
 הרי זה נדיק גמור ובישראל אין פילוק בין עושה ע"מ לקבל
 פרס או לא כנ"ל לכך דרש כל מקום שנאמר לי הרי הוא קיים
 לעולם וזהו דעת קדושים תדע מה שאר"ל בנכחה פרק לולב
 ונרבה כפקוק ע"י שיטת עומדין ר"א אמר שלא תאמר אבד
 קינרן ובטל ככיוין ת"ל ע"י שטים עומדין עומדין לעולם הלא
 יעלה האף יעלה על הדעת לומר על מסכן כנזח אבד קנרן
 ובטל ככיוין ס"י אבל לפי' יתכן שלא תאמר כי ועשו לי מקדש
 נדרש לי לשמי ואשרי שאיתא בזהוהר שגם הערב רב נתנו חלקם
 למשכן וכבר אמרו רבותינו בפרק חולץ ע"מ גרים מעוין וכו'
 לפי שאין עושי' מאהבה אלא מיראה ואם כן בגרי נדק ק"ל
 בערב רב שגם גרים גרורים שאין עושי' מאהבה לשמה לכך אבד
 קנרן ובטל ככיוין ת"ל ע"י שיטת עומדין עומדין לעד כי פירושו
 של ועשו לי מקדש להורות כל מקום שנאמר לי הרי הוא קיים
 לעולם ולא נדרש לי לשמי כנ"ל פטוט הדור לקמנו בזה שהמלני
 אשרי שאמר ר' חוקי' שצריך שיתע עיניו בכוכב ובנר כדי שיאותרו
 לאורו ע"כ דרש הא' תנא וס"ל להפקוק וירא אלהים את האור
 כי טוב ויבדל קאי על הכדלה ממש ולא כפי' יבדל שגנו לנדיקים
 לע"כ ז"ל דלישראל אין פילוק בין עושי' מאהבה לעושי' ע"מ
 לקבל פרס וע"כ ז"ל גם ושול' מקדש האמר במסכן לא
 נדרש לי לשמי רק ק"ל כל מקום שנאמר לי קיים לעולם ואיתר
 ליה פקוק ע"י שטים עומדים להורות שהם קיימים לעד שהרי
 כבר נלמד מן תיבת לי ונ"ל דלשטיקיה איל' כי גם ככנלי פרק
 לולב וערבה א"ר חוקי' אר"י כל המזיז כולן אין אדם יולא בהן
 אלא דרך גדילתן שנאמר ע"י שיטת עומדים לכך יפה אמתקניה
 להדרי' ונדרש כסין פומר וזו' ק' היטב :

באור גמ' ירושלמי
 תמוה פרק
 אין עומדין
 הענין אמן
 אחר הכדל
 נדיק
 שיתע עיניו
 בכוכב →

ה רבי

ספר יציר קמ"א

ומכניס בקרבם יראת שמים, או לימודי"ו פי' הדריקים הלומדים עם בני ישראל, יאמרו לו, להקצ"ה כביכול לצטל גזירותיו, עכ"ד.

ויעש אלהים את הרקיע ופירש"י תקנו על עמדו. כלומר שמספיקין צידו לעשות ולתקן את היצר הרע ולהפכו לטוב צכח התורה.

*

ודבר זה נרמז במאמר המשנה, הלומד על מנת לעשות, מספיקין צידו ללמוד וללמד לאחרים תורה ויראת שמים לשמור דרך ה', וזכח זה ניתן היכולת צידו לעשו"ת, לפעול ישועות בקרב הארץ ולצטל גזירות.

ו הלומד על מנת לעשות, מספיקין צידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. יש לצאר אומרו ולעשות שהוא מיותר.

*

ו הלומד על מנת לעשות, מספיקין צידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ולכאורה חיצת ולעשות הוא מיותר.

וגל"פ בהקדס מה שאמרו בגמרא (חגיגה יב): שבעה רקיעים ואלו הן, וילון רקיע שחקים וזול מעון מכון ערבות כו', שחקים שבו רחיים עומדות וטוחנות מן הצדיקים, וזול שבו ירושלים וצית המקדש ומזבח בני, עי"ש. וכחצ בעיר בנימין (ברכות פ"ח אגדה ד) לפרש הכתוב (שמות כה ה) ועשו לי מקדש, ופירש"י לי לשמי. ולכאורה קשה למה הזהיר הכתוב במצוה זו דוקא לעשות לשמה. אך איתא בגמרא (פסחים י:): רבא רמי, כתיב (תהלים מו יא) כי גדול עד שמים חסדך ועד שחקים אמתך, וכתיב (תהלים קה ה) כי גדול מעל שמים חסדך ועד שחקים אמתך, הא כילד, כאן בעושינ לשמה (מעל השמים) וכאן בעושינ שלא לשמה (עד שמים). ופירש המהרש"א כי שכר של צדיקים לעולם הבא נקרא אמתך, וגם העושים שלא לשמה יזכו לשכר שצדיקע שלישי הנקרא שחקים שבו שוחקין מן הצדיקים לעולם הבא, אבל העושינ לשמה, זוכין שמגיע מעשיהם מעל השמים, עכ"ד. והנה המשכן ומקדש של מטה מכוון כנגד מקדש של מעלה (במ"ד פ"ד ס"ג), ומקדש של מעלה הוא צדיקע רביעי וזול שהוא למעלה משחקים, לכן הזהירה תורה צפרטיט

ויבואר על פי מה שכתב א"י זללה"ה בייטב פנים (ומן מתן חורמינו אות יח) צטעס הקרבת שמי הלחם חמץ בחג השבועות, וצטאר ימות השנה אסור להקריב חמץ, שזה בא להורות על מעלת התורה, אשר המאור שבה מחזיר את היצר הרע למוטב, וכמו שאמרו (קידושין ג): צראתי יצר הרע צראתי תורה חבלין, והיינו שעל ידי התורה נעשה היצר הרע בעצמו חבלין לשבח, והנה חמץ רומז ליצר הרע (וזהו צא מ:), לכן ציום שניתנה תורה הותר להביא חמץ לפני ה', שצכח התורה נעשה יצר הרע קודש לה', עכ"ד.

ובזה יתפרש אומרו הלומד על מנת לעשות, מספיקין צידו ללמוד וללמד, וזכח המאור שבתורה יזכה לשמור היינו להנצל מפיתויי היצר הרע, ואחר כך למדריגה יותר גבוה, ולעשו"ת מלשון חיקון כמו (צראשית א ז)

על צנין המ הזכות מעל

ונקדים עו צב שנאמר ועשו מעשו, ודרש לדורות, דקא של מעלה על אמנס לפי ה מעלה הוא מגיעים צרק המקדש של שלא לשמה, כיון שאינ

ובזה יתב לעש שכתב צראז עיקר תורה לקיים מצותי לשמור, ואף המצוה של שעוסק צחור את

אל תעשה צמדרש צמנא של

ברג"ל ר' אהרן ס"ל קו"ט א"י
חלק שני

על בנין המקדש שיעשו לשמה, כדי שיגיע הזכות מעל השמים עד וזול שהוא מקום המקדש, עכ"ד.

ונקדים עוד דברי כ"ק מרן ארמו"ר זללה"ה בצרך משה (פ' מרומה עמוד רטו) צמה שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וגו' וכן מעשו, ודרשו חו"ל (סנהדרין טו:) וכן מעשו לדורות, דקאי לכל הדורות לצנות בית המקדש של מעלה על ידי קיום המורה והמלות, עכ"ד. אמנם לפי האמור י"ל שבנין בית המקדש של מעלה הוא רק במלות שעושים לשמה, שהם מגיעים ברקיע רביעי הנקרא וזול ששם הבית המקדש של מעלה בנוי, אבל מלות שעושין שלא לשמה, אין בונין בית המקדש של מעלה, כיון שאינן מגיעים אלל עד רקיע שלישי הנקרא שחקים.

ובזה יתפרש המשנה, הלומד על מנת לעשות, שזה נקרא תורה לשמה, כמו שכתב בראשית חכמה (בהקדמה) צלי ספק עיקר תורה לשמה הוא לדעת אותה כדי לקיים מצותיה. מספיקין צידו ללמוד וללמד לשמור, ואף גם זאת ולעשו"ת, היינו לקיים המצוה של וכן מעשו"ו לדורות, שעל ידי שעוסק בתורה ומלות לשמה הוא זוכה לצנות אל בית המקדש של מעלה. ל

*

אל תעשהם עבודה להחגדל בהם. הקשה במדרש שמואל, דהכא במתניתין הזהיר התנא שלא לעשות שלא לשמה, ובמס'

פסחים (דף נ:) אימא, אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ומלות אף על פי שלא לשמה, שמחוך שלא לשמה צא לשמה.

ואפ"ל על פי מה שכתב ח"ו זללה"ה צייטב לב (פ' פנחס) לפרש הכתוב יפקוד ה' אלהי הרמות לכל בשר איש על העדה וגו' ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה, כי הכתוב צא להורות שכל מי שנתמנה לפרנס ורועה על הצבור, ידוע ידע כי מן השמים אוקמי ליה, ולא למענו להתפרנס ולהיות ניזון מזה, כמו רועה הצאן שאין תכלית הכוונה של הרועה בשביל אהבת הצאן אלא ליעול שכרו בשביל זה, והוא רועה את עצמו ולא את הצאן, אלא תכלית הכוונה צוה הוא למען עם ה' וצאנו, להורותם הדריך ילכו צו והמעשה אשר יעשון ואשר לא מעשינה. ולזה התפלל משה רבינו יפקוד ה' איש על העדה דייקא, כלומר בשביל העדה, ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין לה"ם רועה, כלומר שהרועה צאן אין כוונתו להיות להם בשבילם רועה, אלא לרעות את עצמו, עכ"ד.

ובעתה י"ל כי מה שאמרו לעולם יעסוק אדם בתורה ומלות אפילו שלא לשמה, היינו אם עוסק בתורה צינו לצין עצמו, שזה מותר אפילו שלא לשמה, כיון שלצסוף יבא לשמה, אבל תנא דמתניתין ארישא קאי דקאמר מספיקין צידו ללמוד וללמד והיינו במלמד תורה לאחרים, לכן הזהיר אל מעשה עטרה להחגדל בהם, כי רועה ישראל הגאמן צריך

הקדשים, ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות, יכול אף בירושלם כן אמר רבי ייבא ירושלים הבנויה, עיר שמחברת ישראל זה לזה:

שבטוי יה עדות לישראל. אמר רבא אמר רב אדא אמר רב כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו כשהקב"ה מעיד על השבטים אין מעיד עליו שנאמר ששם עלו שבטים שבטוי יה עדות לישראל, אימתי עדות לישראל בזמן שהשבטים שבטוי יה:

תתפ דבריה אחר אמר הקב"ה שמי מעיד על ישראל שלא נטמאו במצרים בזנות, ומנין שלא נחשדו על העריות שנאמר ויצא בן אשה ישראלית (ויקרא כד, י), להודיע שבחן של ישראל שלא היתה ביניהן אלא זו בלבד ופרסמה הכתוב. ומפורש בקבלה (שיר השירים ד, יב) גן נעול אחותי כלה, אלו הזכרים. גל נעול מעין חתום, אלו הנקבות. ור' נתן גל נעול, אלו הנשואות. גן נעול, אלו הארוסות. ד"א גן נעול גל נעול, שתי ביאות:

א"ר"י אין ירושלים נבנית אלא בזכות השבטים שנאמר ירושלים הבנויה, וסמיך ליה, ששם עלו שבטים. כי שמה ישבו כסאות למשפט. לדון עו"א:

79 שאלו"י ששם ירושלים ישליו אוהבין. מה ראו לומר ולירושלים אחר ברכת הצדיקים, דכתיב שאלו שלום ירושלים היכן מתרוממות קרני הצדיקים בירושלים, תלמידיו"י חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' (ישעיה נד, ג), למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך וגו':

פרק קכג

שיר המעלות אליך נשאתי וגו'. (כתוב ברמז תקמ"ט):

פרק קכד

שיר המעלות לדוד דלוי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל סבא, כתיב וישכב במקום ההוא (בראשית כח, יא), א"ר יהושע בן לוי כאן שכב הא כל עשרים שנה שהיה בבין לבן לא שכב, ומה היה אומר, חמשה עשר שיר המעלות שבספר תהלים. ר' שמואל בר נחמני אמר כל ספר תהלים היה אומר, מ"ט ואתה קדוש יושב תהלות ישראל (תהלים כב, ד), ישראל סבא:

פרק קכה

שיר המעלות (לדוד) הבוטחים ביה' כהר ציון וגו'. אמר רב מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזרה על בתיהם של צדיקים ליחרב שנאמר באוני ה' צבאות אם לא בתיים רבים לשמה יהיו (ישעיה ה, ט). אמר רב יוחנן ועתיד הקב"ה להחזירם לשובם:

שיר המעלות (לדוד) הבוטחים ביה' כהר ציון לא ימוט לעולם ישב. מה הר ציון עתיד הקב"ה להחזירו אף בתיהם של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירם:

ציון המדרש צידושין ע. ב צא מכילתא בא פסחא פ"ה צב תנחומא, בוכר, וישלח, כא צננגילה י. ב צד סוף מסכת ברכות צה בב"ר פס"ח, יא צו ברכות נח. ב

ברית אברהם

ולא יגדלו הכהנים תרנגולין בכל ארץ ישראל מפני הטהרות. שהכהנים אוכלין תרומה הם וזריכין להזהר בעהרסם. יכול אף בירושלם כן. פירוש כי היכי דנארץ ישראל אין נוהרין מלגדל תרנגולין אלא כהנים גופייהו דאכלי הטהרות ולא לוי וישראל דלא אכלי תרומה הכי נמי צירושלם לא יזהרו אלא אוכלי קדשים אכל מי שאינו אוכלן מפני שהוא טמא או שאינו מודמנין לו יגדלם בזמן שאינו אוכל קדשים או אחיא כהא דאמר ריב"ל שפירש כעיר שחצרה לה יחדו שמחברת ישראל זה לזה שכולן אחים וחברים ולכן אין לחלק צנייהם שיהיו קתם מותרים לגדל תרנגולין וקתם אסורים ואתו לאנגווי ואם כן ספיקא הוי אי הא דתנן אין מגדלין תרנגולין צירושלם הוי לכולי עלמא או דוקא לאוכלי קדשים. עיר שמחברת. לעיל אחיא צענין אחר דקאמר שעושה כל ישראל חברים והיינו שהם נחזקת נאמנים כחברים ולא קשיא דדרשת שחצרה לה איכא למדרשה הכי והכי (יפה מראה).

פרק שמעוני

אכילת התאווה